

ksp-nytt nr 2 – 2002

KSP:s studieresa till Emilia-Romagna i maj 2002

Quo vadis Italia?

Det är nu drygt 140 år sedan Italien enades 1861. Att den ledande kraften bakom detta enande, Giuseppe Garibaldi, fortfarande har en stark position kunde vi som besökte Parma på söndagen se när vi på kvällen förfriskade oss jämte hans staty på torget som än idag bär hans namn. Vartåt är då Italien på väg? Hur är förhållandet mellan regionerna och statsmakten i Silvio Berlusconis Italien?

En vecka i en tydligt oppositionell del av landet ger naturligtvis inget fullständigt besked, men det är ändå ganska tydligt att det finns spänningar, en osäkerhet vartåt landet är på väg.

Under 1990-talet fanns det starka strömningar som talade om och även verkade för en delning av landet. Främst i Lombardiet och det ekonomiskt starka Milano. Idag är talet om ett delat Italien kraftigt nedtonat, inte minst som Lega Nord utgör en del av regeringsunderlaget i Rom. Inte desto mindre finns det starka regionala krafter som verkar i federalistisk riktning. Ett "lynnigt" Rom med tvära kast mellan regeringar med vitt skilda värderingar om hur politiken skall bedrivas innebär att allt fler upplever att regioner med ökade befogenheter är den främsta garantin för att nå en långsiktig positiv utveckling. Inställningen tycks vara att ju mindre skada man kan ställa till med i Rom desto bättre. Att dela landet visas det idag emellertid inget intresse för, utan det handlar om att gå i riktning mot en förbundsstat.

KSP i Italien

Under den första veckan i maj 2002 var vi 28 ksp:are som besökte detta Italien, eller Emilia-Romagna närmare bestämt.

ksp-nytt är en medlemstidning för
Föreningen för kommunal statistik och planering.
Redaktör: Jimmy Lindahl
Foto: Sven Gunnar Lönn, förutom de tre bilderna
på sidorna 32-33 som tagits av Pia Larsson.

För 20 år sedan besökte ett gäng ksp:are samma region. Vad har hänt sedan dess? Eftersom ingen av undertecknade var med på den förra resan kan vi naturligtvis inte göra direkta jämförelser. Regionernas makt har dock ökat på ett påtagligt sett under dessa 20 år. Emilia-Romagna tillhör i dag inte endast de mest välmående delarna av Italien utan också inom EU. Motorn i det italienska maskineriet anses idag finnas i den nordöstra delen av landet, med det småföretagstata och kooperativt väl utvecklade Emilia-Romagna i en tätposition. BNP per capita är 34 % över EU-genomsnittet och det lär inte finnas någon region i Sverige som når upp till denna nivå. Arbetslösheten är ungefär 4 %, dvs. ungefär på svensk nivå och mindre än hälften av den genomsnittliga nivån i såväl EU som i Italien.

Regionen är helt klart inte lika "röd" idag som för 20 år sedan, mycket har ju hänt i omvärlden under de gångna åren... Idag förefaller "l'Ulivo", dvs. den s.k. "olivträdskoalitionen" vara den starka politiska kraften i regionen och i flera av dess kommuner. "Olivträdet" är en centervänsterkoalition i stark kontrast till Silvio Berlusconi och hans Forza Italia som leder regeringskoalitionen "il Polo" i Rom. Koalitioner har blivit en nödvändighet i dagens Italien, inte endast löst sammansatta efter valen, utan även innan. Författningsförändringar i riktning mot majoritetsval i enmansvalkretsar har ägt rum under 1990-talet, och saknas förmågan att skapa starka valkoalitioner är man idag chanslös vid de allmänna valen.

Sådan är situationen idag i ett land där recitation av Dantes gudomliga komedi och lovsång till Jungfru Maria används för att med andäktig tystnad vid sidan av skrattet motverka tendenser till begränsningar i yttrandefriheten.

En inledande översikt

Det här numret av ksp-nytt består i första hand av ett antal referat från de besök som vi gjorde under veckan i Italien. Inledningsvis ges här en lite friare översiktlig beskrivning om en del speciella intryck under resan. Programmet hittar Du på den sista sidan och en deltagarförteckning – på italienska naturligtvis – finner Du på den näst sista sidan.

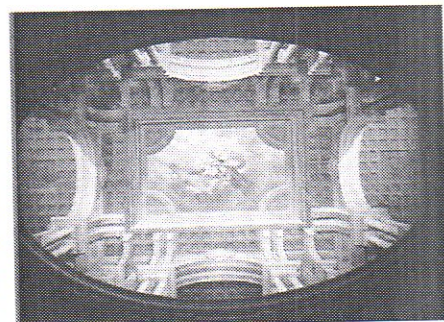
Vi komma från...

Av resans totalt 28 deltagare reste femton direkt från Arlanda till Bologna, vilket var det ursprungliga resealternativet. Tretton deltagare valde dock att resa från Kastrup respektive Landvetter då det inte passade med anslutningar till Stockholm. De alternativa avresealternativen innebar emellertid byte av flyg i Paris, något som visade sig ha stor betydelse... På den gigantiska flygplatsen Charles de Gaulle råder det någon form av kontrollerat/okontrollerat kaos och det visade sig att alla väskor inte kom med på Alitalia-planet till Bologna. Förvisso var vi förvånade om att detta skulle kunna hända tack vare Sven Gunnar Lönns träffsäkra förutsägelse (baserad på vetenskap och empiri) men trodde väl ändå inte att det skulle hända oss! Det fanns till och med en resdeltagare som tog det säkra för det osäkra och klarade sig med endast handbagage. När vi framkomna till Bologna skulle anmäla våra väskor vid Lost and Found-desken (med viss känsla av filmen Sällskapsresan) konstaterade vi med stor förvåning att två personer faktiskt hade fått sina väskor, en som rest från Göteborg och en från Köpenhamn! Ingen regel som inte har undantag. Det hela slutade dock lyckligt med att samtliga hade fått sina väskor vid frukosttid dagen efter.

De olika resrutterna innebar att hela gruppen sammanstrålade och träffades först i samband med studieresans första programpunkt på Bolognas Provincesförvaltning i det mycket vackra Palazzo Malvezzi på lördags-eftermiddagen. Det blev ett kärt återseende blandat med nya trevliga bekantskaper, men framför allt en stor förväntan inför vad veckan hade att erbjuda. De förväntningar vi hade inför programmet infriades med råge, både vad gäller intressanta fakta, spännande miljöer samt trevliga och tillmötesgående italienare.

Eva Glantz och Gösta Sedelius är förväntansfulla inför den intensiva italienska vecka som väntar.

Den dekorativa reliefmålningen, med närmast hisnande perspektiv, i taket på Sala del Consiglio i Palazzo Malvezzi. Ett palats med anor från 1500-talet.

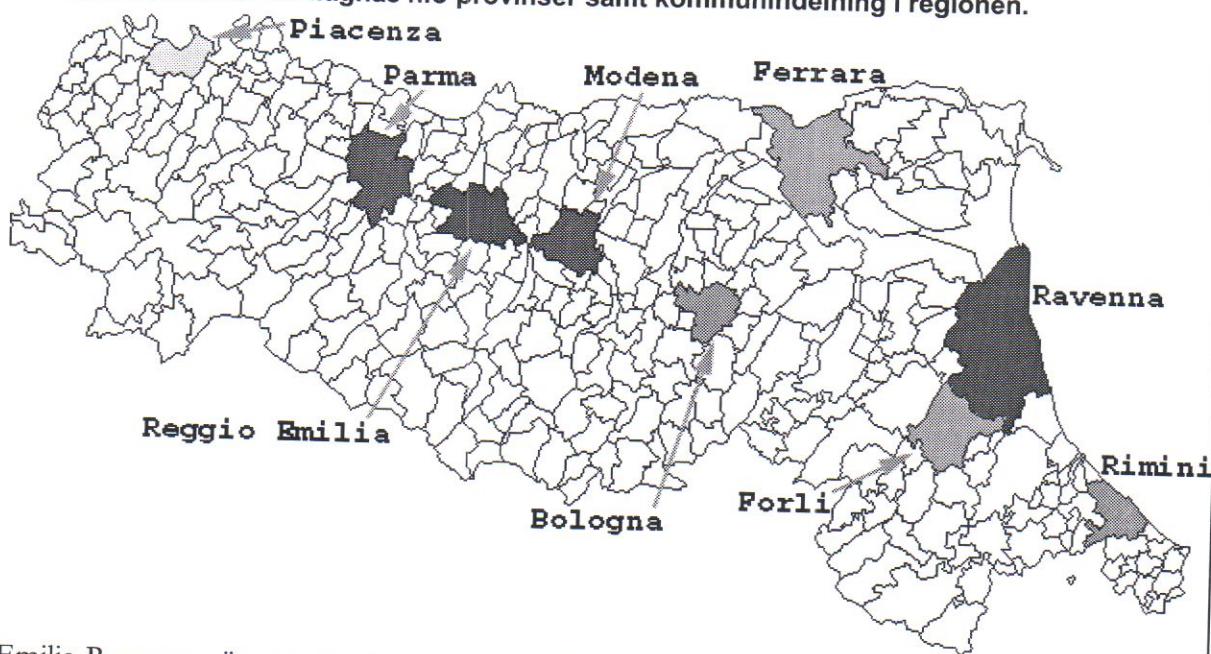
Eva Berggren, Pia Kronengen och Hans Lindberg, som med den äran utövade funktionen som capo della delegazione i samband med studiebesöken, ses här njuta av middagen den första kvällen på Ristorante Il Doge.

Klassiska strukturer

Redan den första dagen fick vi en tydlig uppfattning hur starkt sambandet med det klassiska romarriket är i stora delar av Italien. Betydelsen av Via Emilia, som romarna skapade ett par hundra år innan vår tideräknings begynnelse, är än idag oerhört tydlig när man ser en karta över befolkningstätheten i Emilia-Romagna. Nästan spikrakt sträcker sig denna led från Rimini upp till Piacenza genom landskapet. Vägen anlades i gränslandet mellan Apenninerna, som romarna gick över nära kusten nere vid Rimini, och det på den tiden

försumpade område som idag utgör den södra delen av Po-slätten. Genom att torrlägga trakterna runt vägen och med ett härläger var 15-20 km, dvs. på det avstånd som den romerska hären marscherade på en dag, skapades ett struktur som än idag är nästan kusligt tydlig. Alla dessa gamla romerska härläger har naturligtvis inte vuxit till storstäder, men sju av nio provinshuvudorter i regionen kan leda sitt ursprung till dessa läger, och även i övrigt finns det betydande orter som exempelvis Cesena och Imola längs denna sträckning.

Huvudorter i Emilia-Romagnas nio provinser samt kommunindelning i regionen.

Emilia-Romagna är en av tjugo regioner i Italien. Ytan är 22.123 km². Ungefär 50 % av ytan utgörs av slättmark, 25 % är kuperad och 25 % är bergig terräng. Invånarantalet uppgår till närmare 4 miljoner, vilket är knappt 7 % av Italiens totala befolkning. Bologna med 380.000 invånare är regionens huvudort och största stad. Ytterligare sju städer i regionen har mer än 100.000 invånare.

Dagsaktuella frågor

Po-slätten är oerhört platt. Något man tydligt känner när man åker i landskapet med tåg eller buss längs den klassiska vägsträckningen, och många av de problem vi fick beskrivna i området hänger samman med vägen och vattnet. När vi skulle åka till Bertinoro på måndagskvällen, eller till Ferrara på onsdagsförmiddagen blev vi kraftigt fördröjda av trafikköer. Bolognaområdet är på väg mot en trafikinfarkt och någonting radikalt måste göras för att lösa situationen. Inne i staden Bologna stängs vissa delar av centrum av under delar av helgen för att försöka begränsa de problem med luftföroreningar och buller som finns. Borgmästaren i Rimini har möjlighet att utfärda dekret som begränsar biltrafiken inne i staden, och tillgrep detta så sent som i vintras för att försöka få bukt med den smog som uppstått. Ofta genom att exempelvis varannan dag tillåta bilar med jämna respektive ojämna slutsiffror att köra inne i staden. Detta löser dock inte problemen på motorvägen. Det talas om att det kanske behövs så mycket som 16 filer för att hantera trafik-

situationen, eventuellt med någon form av lösning där motorvägen byggs i två våningar. Redan idag är det trafiksystem som kallas för Via Emilia omfattande. Vid sidan av motorvägen, som man får betala för att köra på, finns det en parallell gratisväg och dessutom räknas järnvägen in i konceptet. Detta är som det framgått emellertid långt ifrån tillräckligt idag.

De problem som dagens vattenanvändning ställer till med blir också snabbt mycket synligt. Mycket vatten pumpas upp för industriell användning etc. vilket påverkar grundvattnet. Den höga omsättningen på vattnet, kombinerat med nästan obefintlig fallhöjd vidare ner mot Po när vattnet kommit ned till Bologna från Apenninerna medför kraftiga sättningar i byggnaderna. I flera av de gamla historiska byggnader vi besökte syntes sprickor i såväl golv som tak som beror just på dessa vattenproblem. Kan inte vattenproblemet lösas inom en nära framtid kommer det medföra omfattande behov av renoveringar för att rädda byggnaderna åt kommande generationer.

Östra delen av Emilia-Romagna med kommunindelning där det framgår var de olika kommunerna vi besökte är belägna.

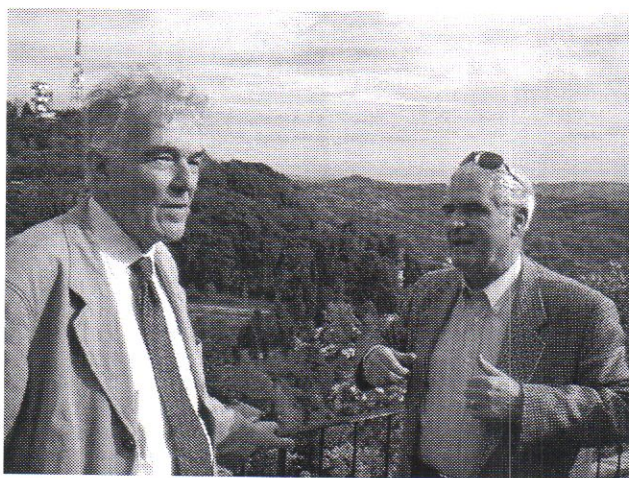

Bologna, Bertinoro och Rimini utgjorde basen vid vår vistelse i Emilia-Romagna. Det var i de orterna vi övernattade. Övriga markerade kommuner är de där vi gjorde i programmet förutbestämda stopp. San Patrignano, arbetskollektivet vi besökte ligger i kommunen Coriano, nära gränsen till San Marino, den lilla republiken (kommunen tycker nog egentligen omgivningen) på ungefär 25.000 invånare, som vi tyvärr inte hade tid att besöka.

En doft av storpolitik

Måndagen ägnades åt olika besök i Bologna. Solen strålade från en klarblå himmel och det var skönt att söka svalka i de för Bologna karaktäristiska arkaderna. I staden lär det finnas ungefär 40 km arkader. Dagen inleddes på den statistiska institutionen på Universitetet. Universitetet anses för övrigt vara Europas äldsta och förmodligen grundat på 1080-talet.

Efter detta inledande studiebesök fick vi lite utrymme att i samband med lunchen fritt ströva omkring i staden. Då plötsligt sätts på något sätt agendan för dagens intryck i stadsbilden. På en liten tvärgata till Via dell'Inferno i närheten av "Due Torri" i centrala staden ser vi hur det ligger en bukett blommor jämte en dörr i arkaden. Vi blir påmind om det attentat som kostade regeringsrådgivaren Marco Biagi livet när han cyklade hem från stationen en sen kväll i mars detta år, då två maskerade män på motorcykel i mörkret körde fram och kallblodigt sköt ned honom i princip på tröskeln till hans eget hem. En påminnelse om terrorismen på 1970-talet hade vi fått redan då vi fick veta vilken adress vi skulle söka oss till på eftermiddagen. Regionförvaltningen i Emilia-Romagna ligger på... Viale Aldo Moro 30. För att ytterligare förstärka intrycket av att den storpolitiska doften hade vi dessutom en dryg kilometers promenad på Via Stalingrado för att komma till Viale Aldo Moro. Att vandra längs denna infartsled till staden i stekande heta med närmast öststatslika hyreskaserner på ömse sidor och här beskrivna namn, det gav ett närmast surrealistiskt intryck...

Mario Ponzio tillsammans med Fabrizio Fornasari, en gång klasskamrat med den mest kände bertinorobon i modern tid.

Den rosa ledartröjan

En av de stora höjdpunkterna – livligt berättad för oss lite yngre i resällskapet - i samband med föregående ksp-resa till Italien var den kupp som några djärva ksp:are iscensatte i Urbino. Efter målgång av en dagsetapp lyckades de då sätta en ksp-tröja på Tommy Prim, enligt sägnen etappsegrare i just denna etapp av Giro d'Italia. Några sådana bravader var vi inte i närheten av denna gång. Giro d'Italias anseende har väl också sjunkit något i samband med de senaste årens dopingskandaler, så det var kanske inte någon större skada skedd. Årets tävling började för övrigt inte förrän samma dag som vi åkte hem, och då i Holland av alla ställen!

Helt utan koppling till detta klassiska cykellopp var dock inte resan i år heller. När vi sent på måndagskvällen hade installerat oss i Bertinoro, och började hämta andan i denna kuperade lilla stad såg vi plötsligt någonting bekant på väggen bakom bardisken på puben i Albergo Colonna, dvs. det ena hotellet som halva gruppen övernattade på. ksp-tröjan? inte riktigt, men väl den klassiska "rosa ledartröjan". Hur kunde detta komma sig? I lilla Bertinoro...! Vi frågade Marco Pantanis brorsa bakom bardisken – även om han själv hävdade att de inte var släkt – var likheten slående. Arnaldo Pambianco har skänkt tröjan berättade han – vem sa Du? Totalsegraren av Giro d'Italia 1961 och uppväxt i Bertinoro. Häftigt, åtminstone någon koppling till de ksp-bravader som utkämpades för tjugo år sedan!

Dagen efter när vi guidades runt i backarna i Bertinoro av kommunfullmäktigeledamoten Fabrizio Fornasari kunde vi inte låta bli att fråga om han kunde berätta någonting mer om denne legend Arnaldo Pambianco, som dessutom fortfarande är bosatt i Bertinoro. Vi gick i skolan tillsammans sa Fabrizio och han är en av mina bästa vänner. Vi kom överens om att han skulle ringa och fråga Arnaldo om vi kunde träffa honom efter guidningen, men tyvärr var han inte hemma. En ksp-hälsning till denne legendariske bertinorocyklist skickade vi dock med Fabrizio, där vi uttryckte vår beundran för hans stora seger för 41 år sedan.

En oförglömlig kväll

Vi fick under veckan rikliga tillfällen att njuta av det italienska köket. Både fem och sex rätters middagar hann vi med under resan. Middagen under den andra kvällen i det gemytliga Bertinoro måste dock lyftas fram lite extra. Till vår stora glädje tackade tre av våra nya italienska vänner ja på vår förfrågan om att äta middag med oss. Borgmästaren Ariana Bocchini, hennes man signor Bocchini och Arianna Pivi, ansvarig tjänsteman för turism, kultur och sport.

Det blev en livlig kväll där svenska, italienska, engelska och tyska blandades om vartannat. Kvällen clou blev när vi efter att

ha sjungit "ksp är här igen" fick acceptera både ett och två da capo. Inte minst de illustrativa rörelser, med de tre före detta ordförandena Sedelius, Johansson och Ström i spetsen (av utvecklingen), som ackompanjerade framförandet av visan väckte våra gästers intresse och säkert också viss förundran. På stående fot fick en fri översättning på engelska ordnas fram och Arianna Pivi undrade om hon fick försöka översätta texten till italienska. På baksidan av en bordstablett från restaurangen "Le Mura" fick vi följande översättning.

^{APPA}
KES/pi è qui di (nuovo) nuovo
con le statistiche e le pianificazioni
siamo di fronte allo sviluppo
ksp è qui di (nuovo)

Sedan plötsligt ett exemplar av Visopak dykt upp och de något friare versionerna på engelska och tyska väckt viss munterhet och sedan det visade sig enkelt att förklara att rad två och tre helst bör rimma med varandra – då rim på italienska heter "rima" fick vi även följande lite mer flexibla vers...

ksp è di nuovo qui
con gli spaghetti ^{alle carbonare} ~~e gli spaghetti~~
e la grappa delle montagne
ksp è di nuovo qui

...inte riktigt klar kanske (kvällen började bli sen och en ny arbetsdag väntade bakom hörnet), men ändå helt klart någonting att arbeta vidare med...

Parallellt med ovanstående vers höll även den i italienska kunnige Ronnie Lind på att ta fram en italiensk version av ksp är här igen. Sedan tidigare finns den ju på engelska, tyska och isländska...

Urpremiär för att sjunga Ronnies verser var det på restaurangen Zodiaco i Rimini under avslutningsmiddagen den 10 maj.

Kappa esse pi è qui
pianificatori e statistici
siamo nel fronte dello sviluppo
kappa esse pi è qui

Kappa esse pi è qui
col presidente e la giunta
siamo nel fronte dello sviluppo
kappa esse pi è qui

KSP-bad som vanligt

De sista dagarna av vår vistelse i Emilia-Romagna tillbringade vi i Rimini. Ett "turistparadis" som ändrat inriktning sedan det senaste ksp-besöket för tjugo år sedan. Det är länge sedan charterflyget från Sverige slutade gå till staden, och idag är det främst inhemsk turism som håller igång näringen. Detta innebär samtidigt att trafiken ställer till stora problem. Kommunen arbetar intensivt för att hitta hållbara trafiklösningar både för de permanent boende och för turisterna. Bl.a. har möjligheterna att resa direkt mellan stadsdelarna inne i staden starkt begränsats. I stället har staden delats in i fristående sektorer med anslutning mot motorvägen. Tanken är att man skall åka in och ut ur respektive sektor just via dessa speciella passager, en eller ett par stycken i varje sektor, och sedan via motorvägen ta sig till nästa sektor/stadsdel. Man strävar också efter att locka bilresenärerna att stanna vid parkeringsplatser i externa lägen och sedan med väl utbyggd kollektivtrafik transportera dem vidare till resenärernas slutliga destinationer i mer centrala delar av staden.

Att bada är en stark ksp-tradition, och när vi nu under ett par dagar befann oss vid Adriatiska havet var det naturligtvis läge att försöka få utrymme för att vidmakthålla detta. Hotellet nere i stadsdelen Miramare låg bara några hundra meter från den långsträckt sandstranden, och det var flera ksp:are som vid olika tider på dygnet sågs nere vid stranden och ute i havet för att ta sig ett uppfriskande dopp i det härliga salta vattnet. Vattentemperaturen lämnade väl en

del i övrigt att önska. Det var nog bara drygt 15 grader och den ihärdiga pålandsvinden med tillhörande vågor var också ett moment att parera, men det är ändå alltid något visst med att sträcka ut och känna hur de salt-dränkta dropparna kyler kroppen och retar läpparna.

Ett gäng glada ksp:are ses här vid en staty i Bertinoro som hyllar traktens dugliga vingårdsmän. Fr.v. Jimmy Lindahl, Staffan Johansson, Alf Fyhrlund, Elisabeth Pålsson och Stefan Larsson.

Det finns språk som fungerar i hela världen

En av de behagligare insikterna när man befinner sig i ett främmande land där man inte kan språket är att allt som händer i världen passerar förbi utan att man dagligen behöver notera detta. Visst på det inledande moderna hotellet i Bologna fanns det TV på rummet och vi kunde se bilder från de svåra översvämningarna i norra Italien och förstå att läget på sina håll var kritiskt. En och annan rubrik kan ju också hjälpligt tydas på löpsedlar eller i någon av de tidningar som trots allt inhandlades. Inom vissa områden är det dock alltid möjligt att följa med vad som händer, bara det finns en bar, pub eller restaurang i närheten. Det universella språk som fotbollen utgör är ett exempel. Under de sista dagarna i Rimini hann vi exempelvis både se hur Feyenoord vann UEFA-cupen, med ett sent inhopp av svenske Johan Elmander, och sista kvällen åtminstone med ett halvt öga följa hur Parma snuvade Juventus på den italienska dubbeln genom att på hemmaplan vinna returmatchen i den italienska cupfinalen. En på sitt sätt märklig scenförändring jämfört med det till stora delar mediokra spel som vi sett på samma arena mindre än en vecka tidigare. Där ser man vad motivation och fullsatta läktare betyder.

*Per Skjutar
nöjde sig inte
endast med att
åka naturgas-
buss. Den sista
eftermiddagen
gav han sig ut
på en cykeltur i
de vackra om-
givningarna
kring Rimini.*

När vi var ute på busstur i Rimini stannade bussen till och vi fick möjlighet att ta del av denna välkomsthälsning från stadens trafikbolag på en informationstavla, där det även framgår att det finns lediga parkeringsplatser i alla riktningar.

Ett stort tack Mario och Gösta

Avslutningsvis vill vi, på hela gruppens vägnar, uttala vårt stora tack till Gösta Sedelius och Mario Ponzio, för deras förnämliga sätt att arrangera resan.

Att få italienare att tala engelska inför en större grupp är näst intill omöjligt. På "tu man hand" visade sig en del riktigt duktiga även på detta språk, de flesta vi träffade är ju högutbildade "dottore/dottoressa" etc. Att ha en kunnig tolk som Mario är därför oerhört betydelsefullt. Ett extra tack Mario för att Du, alltid nära till ett skratt, stod ut med våra emellanåt invecklade frågor och oförtrutet tolkade vidare under en intensiv vecka.

Pia Kronengen och Jimmy Lindahl

REGIONER, PROVINSER OCH KOMMUNER I ITALIEN

Kommunen

Det finns 8.088 kommuner i Italien, den minsta, Argentera, med bara ca 100 invånare. Genomsnittskommunen har cirka 7.000 invånare, vilket skall jämföras med ca 31.000 i Sverige. Men landet styrs också genom 20 regioner och 100 provinser. Emilia-Romagna med sina 4 miljoner invånare är en av dessa 20 regioner och Bologna dess huvudort. Regionen i sin tur består av nio provinser och 345 kommuner.

Enligt konstitutionen är såväl kommunerna som provinserna och regionerna självständiga territoriella enheter, som dock har att utföra vissa statliga och regionala uppgifter.

Kommunen (*comune*) har ett råd/fullmäktige (*consiglio*), som väljs genom direkta val, antalet ledamöter varierar mellan 15 och 80, samt ett verkställande organ (*giunta comunale*), vars medlemmar kallas *assessori*. Dessa är chefer för särskilda departement ung. nämndordförande. Borgmästaren (*sindaco*), som är ordförande både i fullmäktige och i styrelsen, har två huvudsakliga roller:

1) politisk ledare för den politiska majoriteten och, 2) regeringens representant inom den lokala förvaltningen.

Borgmästaren väljs i direkta val var fjärde år. Ett sådant infaller just i dagarna (26-27 maj 2002). Då går ca 12 miljoner italienare till val i 967 kommuner och 10 provinser. I Emilia-Romagna är det bl.a. val i kommunerna Comacchio, Parma och Piacenza. Dessa s.k. administrativa val är alltså inte samordnade med de politiska (till parlamentet).

I praktiken kan vem som helst ställa upp med sitt program i borgmästarvalen, för man röstar på person, även om chansen till framgång är begränsad utan de politiska partiernas stöd.

I Bertinoro (9.000 inv) hade det emellertid rått en smula kandidatbrist vid det senaste valet och en formellt opolitisk person, Ariana Bocchini, f.d. tjänsteman vid utbildningsdepartementet i Rom, men hemmahörande i Bertinoro, valdes till borgmästare. Hon stöddes förvisso av centervänsterkoalitionen, *l'Ulivo*, men var formellt ändå civil.

Vid fullmäktiges första möte godkänns det vinnande programmet och styrelsen väljs på förslag av borgmästaren. Signora Bocchinis program handlade inte oväntat en hel del om äldreomsorg och skola. I sin beskrivning av Bertinoro framhöll hon dessutom gärna att hon, den nya majoriteten, hade bemödat sig om att fråga invånarna om vad de förväntade sig av kommunen. Man ler igenkännande.

Giuntan med sina assessorer utses av borgmästaren och godkänns av fullmäktige. De kan mycket väl rekryteras utanför de politiska leden, men kan inte samtidigt sitta i fullmäktige

Kommunens uppgifter

En italiensk kommun har med några undantag ungefär samma uppgifter som en svensk. Den skall svara för:

- lokalpolisen
- mässor och marknader
- socialbidrag och bidrag för sjuk- och hälsovård
- viss hantverks- och yrkesutbildning
- museer och bibliotek
- stadsplanering
- turism

Dessutom sköter kommunen folkbokföringen, *l'Anagrafe*, på statens uppdrag. Till detta kontor har en italienare ofta anledning att vända sig för att anmäla förändringar i familjesituationen, flyttningar och inte minst för att ta ut födelseintyg, ett dokument som ofta behövs. Eftersom ett nationellt sammanhängande folkbokföringssystem saknas, måste han/hon dessutom alltid vända sig till *Anagrafe* i sin födelsekommun, vilket naturligtvis komplicerar vardagen en smula.

Andra mindre avvikelser från den svenska modellen är att såväl lärare, som brandpersonal är avlönade av staten.

En italiensk kommun kan inte som i Sverige uppbära skatt på medborgarnas inkomster, utan man finansierar verksamheten i första hand genom fastighetsskatt, 40 %, samt genom överföringar från stat, region och provins, 37 %. Resten utgörs av avgifter för vatten, renhållning, energi, böter m.m. (Genomsnitt år 2000.)

Regionen

1948 års författning föreskrev inrättandet av regioner som autonoma territoriella enheter med egna maktbefogenheter och funktioner. Åtskillnad görs mellan de 15 "vanliga" regionerna och fem med en speciell ställning: Sicilien, Sardinien, Trentino-Alto Adige (Sydtyrolen), Val d'Aosta och Friuli-Venezia-Giulia.

De 15 vanliga regionerna började dock fungera först efter direkta val 1970, efter politiska påtryckningar från vänstern som hade utestängts från makten och såg det regionala styret som en plattform, där man kunde utöva inflytande.

Fyra av de särskilda regionerna kom till med detsamma 1948 medan Friuli-Venezia Giulia inrättades först 1964. Trentino-Alto Adiges ställning har förändrats med tiden på grund av protester från den tysktalande minoriteten som stöddes av den österrikiska regeringen.

Men regionerna – särskilt i de norra och centrala delarna – har trots den sena starten och nedskärningar, i synnerhet av finansiell art, som ålagts dem av centralstaten och partisystemet, lyckats få en viktig ställning på den förvaltningspolitiska arenan i Italien. De medverkar i utformningen av politiken på nationell nivå genom *La conferenza permanente stato-regioni*.

Regionerna är organiserade enligt samma mönster som centralregeringen. Varje region har en församling som väljs vart femte år, sedan 1995 med ett valsysteem baserat på en kombination av proportionell representation och ett "bonussystem" för att främja majoritetsbildningar. Församlingen (*consiglio*) antar lagar och utser ett verkställande organ (*giunta*) bestående av en ordförande och ett antal assessori (ung. landstingsråd) för att verkställa lagarna.

Regionen får enligt författningen lagstifta beträffande kommungränser, polis i stad och landsbygd, marknader och mässor, välgörenhetsbasarer, hälso- och sjukhusvård, yrkesutbildning och ekonomisk hjälp till studenter, lokala museer och bibliotek, stadsplanering, turism och hotell, regionala transportnät (exklusive järnväg), regionala vägar, akvedukter och andra offentliga arbeten, sjöfart och hamnar, mineral- och brunnsvatten, mineralutvinning, jakt, insjöfiske, jordbruk och skogsbruk och hantverkssektorn.

Provinsen

Provinsen härstammar från den piemontesiska staten, motsvarar det franska departementet och har en liknande roll som grundenhet inom förvaltningen. Den har ett råd (*giunta*) som väljs (sedan 1993) via ett system som bygger på en kombination av proportionell representation och ett bonussystem och en ordförande som väljs genom ett slutet omröstningsförfarande i två omgångar.

Provinsen har få funktioner och på 80-talet var det tal om avskaffa den. Regionala styren har dock tenderat att överlåta vissa politiska funktioner till provinserna.

Ronnie Lind

Tydliga strukturer från antiken gäller fortfarande

Redan på lördagskvällen fick vi möjlighet att besöka provinsen Bologna i det vackra Palazzo Malvezzi från 1500-talet. Arkitekt Piero Cavalcoti, chef för den fysiska planeringen i provinsen Bologna, berättade om de tydliga fysiska förutsättningar som finns i området och de problem som de medför.

Indelning i regioner och provinser

Under de 20 regionerna finns sammanslutningar av kommuner och provinser, som det finns 100 av i Italien. Ett problem är att det finns så många kommuner – 60 st. enbart i provinsen Bologna. Den minsta kommunen i provinsen har 1.500 invånare och Bologna som är störst har 380.000 invånare. I hela Italien finns drygt 8.000 kommuner.

Fysiska förutsättningar

Den fysiska strukturen är lätt att förstå. I norr ligger floden Po som en gräns. I söder Apenninerna som sluttar ned mot slätten. I öster ligger havet. Dessa är alla starka tydliga gränser. Om man bor i en så här avgränsad region måste man själv vara stark och utveckla det man har. En sådan struktur gör också att det är lätt att planera regionen.

Romarna byggde grunden

220 år f Kr byggde romarna den berömda vägen Via Emilia.

När romarna skulle ta sig från Rimini och norrut hindrades de av allt vatten – därför var de tvungna att göra en särskild väg mellan vattnet och bergen. Romarna grundade ett militärläger var 15 km vilket var så långt de kunde vandra på en dag. På dessa platser har det sedan vuxit fram städer – längs en lång sträcka ligger dessa fortfarande ungefär 15 km från varandra.

Romarna började dika ut vattenområdena för att försöka odla upp marken. Odlingen gjordes helst i kvadratiska områden. Från bergen hämtades träden till skeppsbyggnad i t.ex. Ravenna. Jordbruket, skogen, vägen – det fungerade som en väloljad maskin. Vägar av olika dignitet anlades som fungerade på ett uttänkt sätt. Strukturen bygger man vidare på ännu idag. Vägar som romarna byggde anlades så att de stämde överens med de behov som utdikningen av vattensjuka områden ställde.

Om de nu var så duktiga på att planera – varför finns det då problem i området idag? Största problemet är vattnet – trots att ingen direkt kontakt finns med havet. Alla floderna som rinner ner från Apenninerna mot Po – stannar upp därför att det är dåligt fall och vattensamlingar bildas istället.

Från 400.000 invånare till 4 miljoner

Floderna för med sig sediment, som följer med ut i Po. I steniga områden kunde romarna hämta utmärkt vatten att använda. På romartiden bodde här 400.000 människor och nu finns i regionen 4 miljoner invånare. Bologna har växt kraftigt – särskilt från 1965 och framåt. År 1955 var den bebyggda arealen 56 km² och 1996 var den 254 km². I förhållande till generationen då vår föreläsare Cavalcotis far var verksam används nu 10 gånger så mycket yta i staden.

Planerarna har de sista 50 åren förstört mycket av det romarna gjorde vilket innebär att en hel del inte fungerar längre. Alla som bor i regionen har samma problem idag. Så många invånare skapar också mycket avfall som måste tas om hand.

ksp:s hedersmedlem och utmärkte tolk Mario Ponzio tillsammans med Piero Cavalcoti.

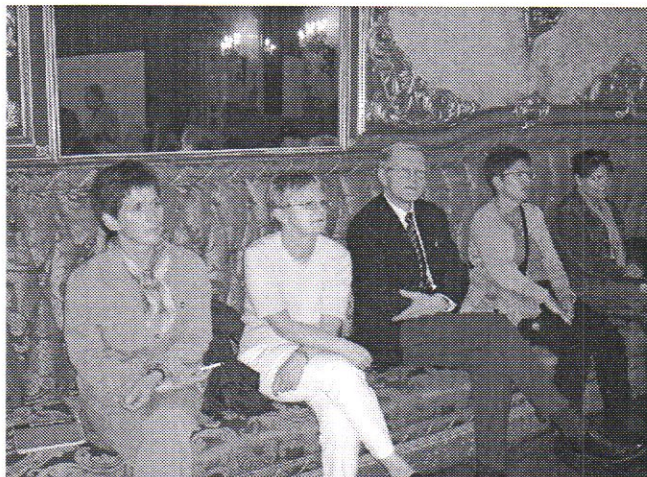
Några uppgifter om planeringsförutsättningarna

En översiktsplan är kommunens uppgift. Varje kommun gör sin egen plan. Kommunarkitekten i Bologna tittar enbart på Bologna och inget på omgivningarna. Översiktsplanen är från 1990 men är fortfarande en bra plan. Den tänkta stora förbifartsvägen vill man lägga i en båge söder om staden och samla industriområdena i en östlig del. Den här planen visar planeringen i provinsen Bologna men planen för kommunen Bologna ser ut på ett annat sätt – den sistnämnda innebär mera kaos. Varför är det så här? Vad har hänt?

Nu måste vi vända på alltihopa – glöm bort huvudstaden Bologna – vad händer runt omkring staden? Varje kommun har lagt sina industrier alldeles på gränsen till Bologna. Samhällen för boende byggs istället längre ifrån Bologna. Kommunernas intäkter kommer från skatterna de kan lägga på industriernas fastigheter. Fastighetsskatten är en kommunal skatt och ger denna möjlighet. Alla områden runt Bologna är väl planerade med hög standard.

För Bolognas del kommer motsvarande skatteinkomster från kontor och tjänsteproducerande företag vilket också ger förmånligare inkomster än från industrier. Inkomsterna för provinsen baseras delvis på hur mycket sopor som tas om hand, skatter på lastbilar och bilar. Med andra ord - ju mer sopor desto högre intäkter till provinsen!

Företagen har flyttat ut till grannkommunerna vilket gjort alla glada – även Bologna som slipper dessa och grannkommunerna som får skatteintäkter från företagen. Från 1935 till 1961 flyttade folk in till Bologna från småkommunerna. Nu är småkommunerna glada att de inte längre tappat befolkning – eftersom industrierna flyttar ut flyttar människorna samma väg. 150.000 invånare har sedan 1968 flyttat ut från Bologna. Även industriföretagen är nöjda därför att de har kunnat lägga ner gamla fabriker – sälja marken och sedan bygga nya effektiva fabriker i någon grannkommun. I Bologna har man byggt lyxösa hus som kostar lika mycket som i London. Även kommersiella lokaler har byggts i staden.

Intresserade åhörare i Sala Rossa. Fr.v. Karin Sandabl, Britta Ström, Henry Tordenström, Eva Glantz och Pia Kronengen.

Vattenfrågan är det största problemet

Vi har enligt ovan skapat en ny strategi som tycks fungera – vilka är då problemen idag? Det är vattnet som är problemet nummer ett. Alla kommunerna har asfalterat och leder bort vattnet direkt till vattendrag vilket förhindrar infiltrering till grundvattnet. Ett sinnrikt kanalsystem finns uppbyggt kring Po vilket bygger på noga uträknade system för vattenflöden med hänsyn till nivåskillnaderna. När så mycket är asfalterat rinner vattnet direkt ut i kanalerna som får ett häftigt tillflöde vilket i sin tur skadar dammar och broar etc. Tidigare gick det 100 år mellan varje översvämningskatastrof men nu händer det med det ungefär 10 års mellanrum.

Industrierna använder mycket vatten som hämtas från grundvattnet. Eftersom grundvattnet inte får något tillskott uppifrån pumpas vatten upp från allt lägre nivåer. I de mer bergiga trakterna klarar man sig någorlunda men i platta områden är det mycket värre. Industrierna hämtar inte bara upp rent vatten utan de pumpar också ner en massa smutsigt vatten. Floderna sjunker och marken sjunker också. Den ekonomiska utvecklingen har lett till att både yt- och grundvattnen håller på att förstöras. Dessa problem är enorma.

Luften är problem nummer två

Ett stort problem ytterligare är luften. Problemet är att industrierna inte ligger i ett pärlband längs vägen – utan för att klara transporterna måste man göra det per bil. Man sätter sig över de naturlagar som finns genom sitt sätt att planera. Speciellt när det gäller de livsnödvändiga förutsättningarna vatten och luft. En uppgift är att försöka hitta ett system som kan göra alla kommuner nöjda. De centrala delarna i provinsen där Bologna ligger och ett antal mindre samhällen utanför bygger än idag på en ålderdomlig struktur. Däremellan finns ett antal randorter till Bologna. Detta kräver tre olika sorters politik för de olika typerna i syfte att skapa bra levnadsvillkor – mer grönytor och ge möjlighet till ett bra stadsliv igen. I detta halvprekära läge måste man hitta en struktur som alla kommuner kan vara överens om. Det gäller att rädda de äldre orterna från att bli utvecklade på samma sätt som drabbat de andra.

Stadens struktur samt trafikfrågor och något om behovet av samarbete mellan kommunerna

Staden sprider ut sig med en stjärnliknande struktur. Solfjäders alla smådetaljer måste också fungera med det stora hela. Om man låter den privata biltrafiken och samhällets transporter åka parallellt förlorar alltid kollektivtrafiken. Vi kan alltså inte ha ett system där kollektivtrafiken och bilarna skall rymmas samtidigt – gamla och trånga gator gör det omöjligt. Bilarna vinner. Vi kan inte bygga upp en konkurrens utan måste istället bygga upp en lösning som fungerar. Järnvägen håller på att byggas om till höghastighetståg överallt i Italien. I provinsen är det enbart Bologna som kommer att få en station till höghastighetståget. Den nya höghastighetsjärnvägen skall gå intill den befintliga autostradan. Utbyggnaden av dessa järnvägslinjer betalas av staten. Kommunen tillåter höghastighetståg på villkor att man får ta över de gamla järnvägarna och använda dem kommunalt istället till kollektivtrafiken. De gamla järnvägslinjerna är i kommunal regi – det fanns tidigare 50 stationer och nu bygger man 30 nya för att utveckla trafiken. Tre linjer är redan färdigförsedda med stationer.

Vår föreläsare hoppas att alternativ skall finnas till biltrafiken. Har effekter då nåtts på trafiken där de tre tåglinjerna är färdiga? Svaret är att det är så pass nytt att inga svar kan ges ännu. Några delar återstår att bygga. Mycket trafik från Brennerpasset, i Alperna, påverkar behovet av trafiklösningar i området. Det finns ett stort tryck från Europa norr om Italien att finna lösningar på dessa frågor. Det man vill bygga upp är en parallell väg till den nuvarande – nu går all trafik genom Bologna. De svåra trafikproblemen måste lösas samtidigt som man löser problemen för de kringliggande städerna.

En konflikt pågår just nu med planerarna i regionkontoret om utformningen av den nya motorvägen utanför Bologna. Provinsen vill ha en ny sträckning medan regionen vill fördubbla den nuvarande vägen till 16 filer! I dag är motorvägen åttafilig – varav två filer åt varje håll är avsedd för lokaltrafik samt för av- och påfarter. Hur lång tid tar det att åka från Bologna till kusten? Det går aldrig att svara på eftersom det till stor del beror på trafiksituationen för tillfället.

Regionen, provinsen och kommunen har alla olika uppgifter och kommer ibland i konflikt med varandra. På frågan om vem som i sista hand bestämmer blir svaret att den italienska lagstiftningen förutsätter att parterna kommer överens!

Samtidigt som man vill lösa transportproblemet och komma till rätta med bostadsbristen vill man bygga upp gröna lungor mellan transportkorridorerna. Det stora problemet är att vissa av kommunerna finns där de gröna lungorna kommer att vara men vill istället vara i de områden som avsätts för industri och andra skatteinbringande aktiviteter. Samhället borde alltså ägna sig åt kommunsammanläggningar från 60 kommuner ned till kanske 10 och bidra till att kommunerna inser att frågor måste lösas gemensamt. I dagsläget har samarbete påbörjats i någon slags kooperativ form men på lång sikt kan alltså sammanslagningar av kommuner bli aktuella. För närvarande diskuteras detta huvudbry – vilket blir en stor utmaning att lösa. De kommuner som hamnar i de gröna områdena behöver känna sig säkra på att de kommer att få någon sorts kompensation för detta.

Något om befolkningsfrågor och bostadsproblem

Ett problem är förhållandena i befolkningens sammansättning – de unga människorna flyttar och de gamla bor kvar. Första steget var att unga familjer hittade billigare bostäder i andra kommuner, som samtidigt också låg närmare deras arbeten. På senare år har utflyttningen alltmer bestått av medel- och överklassen med anledning av den dåliga luften i staden.

78 % av befolkningen i landet äger sin bostad och här i provinsen Bologna är det 80 % som äger sin bostad. Förklaringen är kulturell – det är viktigt för människor att äga sin bostad. Det är mycket dyrt att köpa bostad i Bologna då priserna kan jämföras med London. Att hyra en bostad är dock också mycket dyrt och lönar sig därför normalt inte jämfört med att äga bostaden. Det är fastighetsskatt även på bostadshus. Den största inkomsten för kommunerna i Italien är just fastighetsskatten. Ett stort bekymmer är att många som behöver en bättre bostad inte står i köerna till de nya lägenheterna. Det har varit billigt att expropriera mark men domstolarna

har över tiden justerat prisnivån uppåt och kommunerna har inte längre råd med detta förfarande. Bygger man många nya bostäder behövs även skolor etc. som kostar pengar och ställer kommunerna i en svår ekonomisk situation.

Ett förhållande som kraftigt försvårar renoveringen av hus i särskilt centrala Bologna är att husen är mycket smala mot gatan. Anledningen är att när husen byggdes beräknades fastighetsskatten efter husbredden. Det är inte ovanligt att husens bredd endast tillåter ett rum, dvs. alla rum ligger i fil. Ibland finns det också en korridor bredvid rummen.

Avslutning

Vi tackar vår kunnige och välstrukturerade föreläsare med en gäva och varma applåder. Han gör oss också äran att delta vid kvällens middag. Det första mötet med Bolognas myndigheter avslutas med en buffé med bl.a. ett urval läckra bakverk.

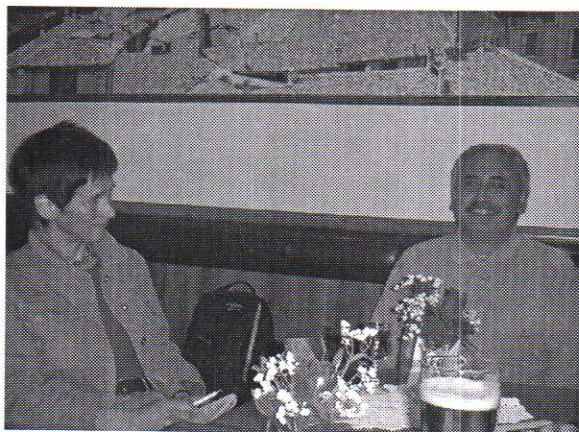
Per Skjutar

Ulla Jonson, Elisabeth Pålsson och Eva Glantz låter den läckra buffén, som vi bjöds på efter lördagskvällens föredrag, väl smaka. I bakgrunden syns även Lars Granath, Hans Lindberg, Ronnie Lind och Gösta Sedelius.

Möte med representant för kommunens kollektivtrafikbolag

I Bologna bor 380.000 personer och med stadens omgivning är invånarantalet ungefär en halv miljon. Det stora bilinnehavet är ett problem, Italien har flest bilar per invånare i hela Europa och i Bologna finns en bil per invånare.

Nicola Nassisi, trafikplanerare hos trafikhuvudmannen ATC i Bologna, berättade bl.a. om car-sharing. Till vänster Karin Sandahl.

För att minska bilinnehavet gör nu kollektivtrafikbolaget försök med hyrbilsklubbar. Bilarna ägs av det allmänna och användarna ska bara betala för den sträcka de kör med bilarna. Systemet är inte vinstdrivande men ska bära sina kostnader. Genom samordning mellan flera städer finns det flexibilitet i var man kan lämna eller hämta bilar.

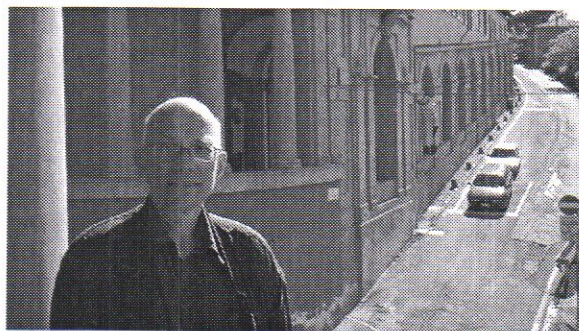
I innerstan i Bologna är bilkörning bara tillåten för yrkesförare och näringsidkare. Man måste ansöka om tillstånd. Tillståndsgivningen har hittills inte varit tillräckligt restriktiv, alltför många tillstånd har utfärdats vilket gör att trafiksituationen inte är tillfredställande.

I Bologna är det kollektivtrafikbolaget som i stor utsträckning sköter trafikplaneringen och parkeringsplatserna (huvudsakligen gatuparkering).

Maud Enquist

För hugade ksp:are erbjöds möjlighet att gå en söndagsvandring i de centrala delarna av Bologna under ledning av guiden Maria Elena Valente. Bakom och till höger av Maria Elena syns Henry Tordenström, Ronnie Lind, Bengt Nilsson, Eva Glantz och Pia Kronengen.

Sven Gunnar Lönn tillhörde dem som...

... vandrade den två kilometer långa arkaden upp till kyrkan Madonna di San Luca utanför staden.

Forza Parma!

Serie A – lo Scudetto – det är begrepp inom fotbollsvärlden som ger varje sann fotbolls-älskare något drömmande i blicken. Maj månad i Italien, sista serieomgången i Serie A, då måste åtminstone ett ärligt försök göras för att undersöka möjligheterna att se en match.

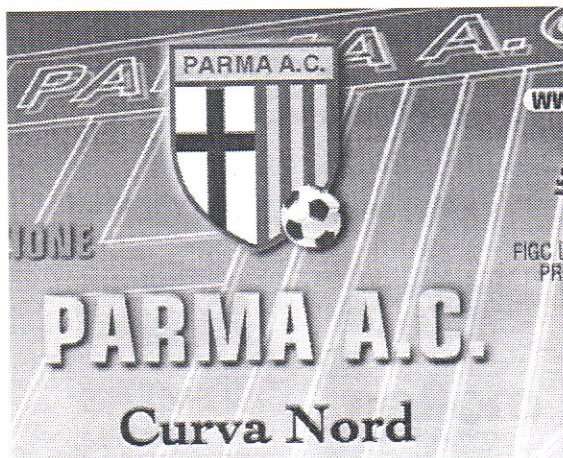
Att Bologna inte spelade hemma denna helg hade vi konstaterat redan när tidpunkten för resan spikades. Parma nio mil bort verkade däremot vara ett utmärkt alternativ. Parma AC med ett framgångsrikt 1990-tal i färskt minne, då Tomas Brolins insatser skapade extra stort intresse i Sverige för klubben.

På förmiddagen den 5 maj var vi sju ksp:are som äntrade regionaltåget på stationen i Bologna för en 55 minuters färd till Parma. "Sä-rimner" hittade en Parmasupporter på perongen och vi fick lite tips om enklaste sättet att nå Stadio Ennio Tardini efter ankomst till Parma, dvs. med buss nr. 8.

Efter lite studier på tåget i La Gazzetta dello Sport (dvs. den klassiska rosa förebilden) kände vi oss väl förberedda för match när vi kom fram till ost- och skinkstaden. Bussbiljetter inhandlades. Vi ville dock gärna njuta en del av atmosfären i staden innan matchen började och nådde efter en lite planlös promenad – ingen hade någon karta över staden – den gamla fästningen Palazzo Pilotta. Där hittade vi en översiktskarta och konstaterade att vi redan hade gått en tredjedel av sträckan till fotbollsstadion, och att vi efter fortsatt vandring in mot centrum och besök på något matställe lika gärna kunde gå direkt ned till arenan utan att ta bussen.

Något lämpligt matställe på tidig söndags-eftermiddag visade sig dock inte så lätt att finna, och vi konstaterade att det bästa vi kunde göra var att gå ned till Ennio Tardini och skaffa biljetter först. Efter en titt på den värmande solen kom vi fram till att Curva Nord för 20 Euro var det bästa alternativet. Biljettpriser på upp till 73 Euro tyckte vi var i häftigaste laget, och även om kvinnor och barn kunde köpa prisnedsatta biljetter fanns det ingen möjlighet för svenskar att göra samma sak...

Med matchbiljetterna i tryggt förvar kunde vi sedan uppsöka en Pizzeria i grannskapet och fylla på med välbehövlig energi inför övningarna som väntade klockan 15.

Vid halvtretiden äntrade vi Curva Nord och hittade bra positioner för att kunna följa spelet. Matchen hade ingen egentlig betydelse för utgången i serien – Parma hade säkrat nytt kontrakt i den näst sista omgången och jumboplatsen var sedan länge vikt för motståndarna Venezia. Stämningen på läktarna kan av förklarliga skäl med dessa förutsättningar inte jämföras med varken Olympiastadion i Rom, San Siro i Milano eller någon annan av de klassiska arenorna som matchbilder visats från på TV. Bitvis var det dock riktigt bra tryck på läktarna och de "riktiga" Parma-fansen fanns bakom målet på just Curva Nord. Melodier och handklappningar var till övervägande del lätt igenkännbara hemifrån, men det fanns även mer komplicerade övningar som det inte var lätt att hänga med i.

Spelet då – finns det ingenting av skriva om det? Jo, men inte speciellt mycket. En kvart i respektive halvlek ökade kvaliteten på spelet med snabba förflyttningar och passningar, dessemellan såg det dock ut som om Parmaspelarna aldrig hade tränat tillsammans, med tanke på de enkla passningar som slogs bort i blindo. Venezia förde spelet stora delar av åtminstone första halvlek, och t.o.m. den svenske landslagsspelaren Daniel Andersson såg riktigt skaplig ut, hade han satt det friläge han fick i slutet av första halvlek hade väl en plats i startelvan i VM-premiären definitivt varit säkrad...

Venezia fick också en smakstart med ett ledningsmål av Maniero redan efter sju minuter, efter att ha tagit ned bollen på axeln – det såg lite misstänkt ut då han föreföll hjälpa till något med överarmen och Parmasupportrarnas reaktion på domarsatsen i det läget lämnar inget tvivel om hur de upplevde situationen – lyfte han bollen i en mycket snygg båge in i Freys bortre burgavel. I slutet av första halvlek kvitterade Parma på en straffspark inslagen av Di Vaio. Segermålet för Parma gjorde den dittills helt misslyckade franske VM-spelaren Micoud som i den 80:e minuten från 20 meters håll fick till en riktig rökare rätt upp i Brivios högra hörn. Betydelsen av att göra avgörande mål kunde vi också konstatera dagen efter då vi i tidningarna kunde läsa att vid sidan av Venezias målvakt Brivio fick just nämnde Micoud det bästa spelarbetyget. Och vi ksp:are som ondgjort oss över den där nummer 18 som fördärvade varje möjlighet till målchans genom att konsekvent slå alldeles för hårda passningar som rann ut i intet. Den kände japanen Nakata fick efter matchen mest beröm för sin kämpainsats.

Intressant att följa under matchen var även kampen om lo scudetto, såväl Inter, Juventus som Roma hade chansen inför den sista omgången. När det hade hänt något på någon av matcherna, det fanns gott om radioapparater på läktaren, började det sprida sig ett svagt mummel bland publiken som sedan successivt steg och gick över i fullt jubel när det på anslagstavlan angavs att det exempelvis var Inter som hade tagit ledningen och något mera dämpat då Lazio hade kvitterat densamma. Trots ledning vid två tillfällen under första halvlek lyckades inte Inter behålla serieledningen utan föll från första till tredjeplats. Lo scudetto hamnade i stället i Turin hos Juventus. "Den gamla damens" 26:e ligatriumf. På kvällen på en uteservering på Piazza Giuseppe Garibaldi i Parma, strax bredvid statyn över frihetshjälten som givit torget dess namn, kunde vi följa de lokala Juventus-supportrarnas jubel över ännu en ligatitel. Bilar tutade, folk tjoade och det märktes på polisen att det fanns folksamlingar som de gärna snabbt såg upplösta för undvika eventuella otrevligheter. Vi såg dock inte några

otrevliga tendenser, även om bilar och bussar på Strada della Repubblica naturligtvis gärna sett att det varit något enklare att komma fram.

Vi gjorde en grov uppskattning att det nog var ungefär halvbesatt på Stadio Ennio Tardini under matchen och dagen efter kunde vi se att 15.318 åskådare varit på plats för att se serieepilogen. I statistikbibeln "Annuario del Calcio Mondiale 2001/02", ett riktigt fynd som inköptes för 21 Euro senare under resan framgår det att läktarkapaciteten är 28.783 åskådare, varav 7.445 på Curva Nord.

EJ 8864232		CSTO	P. 004 05403151003	1/1
Il presente biglietto è utilizzabile fino al 04/07/02				
Validato dalla consocietà: 6 DRE				
Da SOLOGNA CENTRALE		Classe 2 VIA MODENA*		
A PARMA				
Tar 39/01		90		
EMILIA ROMAGNA				
Da		Classe		
A				
Tar				
Rag. Fr. ***31,50		C.Ser. Italia*****		Prezzo E. ***31,50*
000308		05/05/02 11.00 0262		
		449 BOLOGNA C.LE		
		EJ8864232		

Det kanske mest minnesvärda med denna dag är ändå sparat till sist, Fabio Cannavaro gjorde sin sista ligamatch för Parma, byttes ut med fyra minuter kvar och hyllades livligt av supportrarna på Curva Nord, inklusive sju ksp:are naturligtvis. Även om vi inte fick tag på hans till publiken utslängda tröja märkte vi att trycket mot en grind ut till planen ökade när matchen kom in på stopptid. Till vår förvåning, men samtidigt stora glädje, visade det sig att efter matchens slut när spelare och domare rusade in i omklädningsrummen, var det inte endast plankande åskådare som släpptes in på planen. Alla som ville var välkomna in och känna på gräsmattan. Ett tillfälle som inte fick försättas! En liknande gräsmatta har jag aldrig varit i närheten av uppleva. Så tät, välväxt, men ändå hårt klippt gräsmatta har jag aldrig sett. Det var som att gå "över" den, hade det inte varit möjligt att bryta av ett grässtrå för att kontrollera att det verkligen var en riktig gräsmatta hade man nästan kunnat tro att det varit konstgräs. Konstgräs visade sig för övrigt vara förklaringen till det lite ljusare underlaget precis vid sidan om sidlinjen som den assisterande domaren har i uppgift att arbeta på under matchen gång. Det måste än gång poängteras. På ett sådant underlag finns det ingen ursäkt för en snedspark...

Jimmy Lindahl

Besök på statistiska institutionen vid Bolognas universitet

Bolognas gamla och ärevördiga universitet har förstås en statistisk institution. Den ligger passande nog på Via delle Belle Arti (De sköna konsternas gata). Dit begav vi oss på måndagsmorgonen. Vi hälsades välkomna av institutionens prefekt, Giorgio Tassihari, som sedan strax lämnade ordet till Marco Ricci från ISTAT, Istituto Nazionale di Statistica (Italiens motsvarighet till SCB). Hans uppgift var att berätta för oss om den offentliga statistiken i Italien.

Statistikreform 1989

År 1989 reformerades det italienska statistikväsendet. Reformen innebar att hanteringen blev mer decentraliserad än tidigare. En lag om officiell statistik reglerar vilka aktörer (statliga, regionala och kommunala), som skall medverka. Högst i den hierarkiska strukturen finns ISTAT och däröver ministeriet vilket ISTAT är underställt. I var och en av landets tjugo regioner finns ett regionalt ISTAT-kontor. Vår föreläsare Marco Ricci arbetar på regionkontoret i Emilia-Romagna. Det finns i landet omkring 100 handelskammare som har en speciell roll i insamling av data från företagen. Längst ner i organisationen finns de 8.100 kommunerna med Rom som den största ner till kommuner men bara något hundratal invånare. Kommunerna ingår alltså som en del i organisationen för den statliga statistikproduktionen. Deras uppgift är främst att samla in data. Vi fick dock veta, att det fanns vissa svårigheter med att få alla kommuner att medverka på avsett sätt. I kommuner med mer än 100.000 invånare finns i allmänhet ett särskilt statistikkontor. Efter vad vi förstod, har dessa kontor inte som uppgift att bearbeta och analysera statistik för kommunledningarnas behov. Dessa statistikkontors uppgift är snarast att medverka i ISTAT:s datainsamling. ISTAT:s regionkontor arbetar dock med viss analys och publicering. Datainsamling och stickprovsdragningar nämndes som andra arbetsuppgifter för regionkontoren.

Det är intressant att notera, att den aktuella lagen om officiell statistik innehåller en passus om att all statistik skall vara könsfördelad där så är möjligt.

Giorgio Tassihari hälsar oss välkomna till den statistiska institutionen vid Bologna Universitet. Till vänster Marco Ricci från ISTAT.

Folkräkning 2001

Under 2001 genomfördes en landsomfattande folkräkning. I Italien är det ännu inte aktuellt med någon helt registerbaserad befolkningsstatistik. Traditionell folkräkning, med insamling av data via blanketter, har ännu inte spelat ut sin roll. Ett av syftena med folkräkningarna är att uppgifterna från dessa skall ligga till grund för avstämning av folkbokföringen. Så var det ju också i Sverige för inte alltför länge sedan.

På vår fråga, om man haft problem med svarsvägrare, fick vi som svar, att antalet vägrare varit mycket litet. Man har nämligen inte haft någon allmän debatt om integritet i anslutning till folkräkningen. Det finns, fick vi veta, sanktionsmöjligheter att ta till mot uppgiftsvägrare. Det är dock administrativt krångligt att utlösa sådana sanktioner, så de har använts i ytterst liten omfattning.

Den som vill veta mer kan besöka ISTAT:s webbplats: www.istat.it

Sven Gunnar Lönn och Alf Fyhrlund

Bertinoro - gästfrihetens kommun

När man närmar sig Bertinoro ser man två kullar. Den ena är mycket grön och täckt av träd, den andra är också grön men där finns murar, torn, gamla hus och högst upp på toppen ligger en borg. Detta är Bertinoro.

Veckans konditionstest mötte oss i Bertinoro. Vi hade förvarnats i bussen om att bussen inte kunde köra ända upp till hotellet, utan att vi sista biten måste ta oss till fots. Sista biten visade sig vara en backe med en lutning som en röd slalombacke och drygt 500 m lång, som vi alla tålmodigt kämpade oss uppför med resväskor och ryggsäckar. Morgonen därpå fick vi lön för mödan, en härlig utsikt över kullar och dalgångar ända ner till Adriatiska havet. I morgondagern såg vi att den backe vi valt på kvällen nog var det besvärligaste sättet att ta sig upp. När vi dessutom fick höra att hotellvärden stått beredd att hämta bagaget med bil tedde sig kvällens konditionsövning lite över måttan...

Efter det intressanta studiebesöket i San Patrignano var vi sent på eftermiddagen åter tillbaka till Bertinoro och promenerade den "rätta vägen" upp till hotellet. Uppe vid torget, Piazza della Libertà, samlades vi sedan utanför stadshuset (Pallazzo Comunale) för att bli officiellt mottagna till comune di Bertinoro. Borgmästaren (sindaco) Ariana Bocchini kunde inte själv vara med från början eftersom hon tillsammans med en delegation från Bertinoro kom hem från ett vänortsbesök i Ale dagen innan och hade ett viktigt möte att klara av först. Men vice borgmästaren, en ung kvinna vid namn Silvia Federici, kom och hälsade oss välkomna. Sedan tog kommunalrådet för kulturfrågor Fabio Sintoni över och berättade lite om Bertinoro för oss.

Mario i mitten tillsammans med Fabio Sintoni och bakom till vänster den vice borgmästaren Silvia Federici. I mitten längst bak framför entrén till kommunhuset den lokale polischefen Pasini.

Bertinoro är en liten kommun med drygt 9.000 invånare. I storlek jämförbar med Gnosjö kommun. Bertinoro kallas den gästfria kommunen och har vänorter i Tyskland, Frankrike och Sverige (Ale kommun). Nedanstående tabell redovisar åldersfördelningen i de båda kommunerna.

Befolkningen efter ålder 1 jan 2001 i Bertinoro och Gnosjö

Ålder	Bertinoro		Gnosjö	
	Antal	%	Antal	%
0-6	471	5,1	936	9,1
7-15	690	7,4	1 505	14,6
16-24	856	9,2	1 133	11,0
25-64	5 473	59,0	5 255	51,1
65-	1 793	19,3	1 451	14,1
Summa	9 283	100	10 280	100

Källor: ISTAT (Istituto Nazionale di Statistica) och SCB (Statistiska centralbyrån)

Jämnstora kommuner i samspråk. Arianna Pivi från Bertinoro och Stefan Larsson från Gnosjö jämför kommunal verksamhet i Italien och Sverige.

Kommunalrådet berättade att befolkningen det senaste året ökat med 300 personer och att inflyttning skett av barnfamiljer. Italien har betydligt lägre födelsetal än Sverige och problem med en åldrande befolkning.

Vi gjorde sedan en rundvandring med Fabrizio Fornasari, ledamot av kommunfullmäktige, som guide. Vi startade vid "Kolonnen med ringar", som är en symbol för gästfriheten. Kolonnen uppfördes på 1200-talet av sten från San Marino. Olika adliga familjer hade sina egna ringar. Om en främling kom på besök till staden och band hästen i en ring blev han gäst i den familj, som ringen tillhörde. Bertinoro har troligen fått sitt namn av pilgrimer från Bretagne som passerade platsen på sin väg till Rom och namnet härstammar från ett galliskt ord som betyder spets.

Fabrizio Fornasari - här framför Colonna delle Anella, den främsta symbolen för att "Bertinoro è la Città dell'Ospitalità" - berättar att Bertinoro omnämns i den gudomliga komedin av Dante. I "Purgatorio" beklagar Dante att det inte längre är vad det har varit med stadens gästfrihet: "Ack, Bertinoro, varför flyr Du icke, alltsedan Din familj med många andra drog sina färde för att ej besmittas" Skärselden sång XIV, Ingvar Björkessons översättning 1983.

Colonna delle Anella i Bertinoro från 1200-talet.

Vandringen fortsatte upp mot borgen på bergets topp. På vägen dit berättade guiden att drottning Kristina en gång besökt staden. Uppe från toppen av berget där borgen låg var det en fantastisk utsikt. Man såg bl.a. San Marino. I början av 900-talet byggdes en befästningsanläggning på bergets topp. I slutet av 1500-talet blev Bertinoro biskopsäte och borgen blev centrum. Borgen var bostad för biskopen till för 15 år sedan. Nu används anläggningen av universitet i Bologna för kurser och konferenser på hög vetenskaplig nivå. Ett störande inslag vid den fina borgen och den vackra utsikten var de teve – och telemaster som fanns dels på kullen alldeles invid borgen och dels inne på borggården. Masterna på borggården tillhörde det privata TV-bolaget ägt av Silvio Berlusconi och på grannkullen var masterna statliga. Skall vi se detta som en symbol för att det nya och gamla Italien lever sida vid sida?

Efter att ha beundrat den fantastiska utsikten gick vi in i borgen och samlades i en sal med freskmålningar från 1600-talet. Av chefen för universitetscentret Andrea Bandini fick vi veta att centret inrättades 1994 och första året kom 3.000 personer till konferenser och under 2001 var siffran 20.000. Anläggningen är fullbokad med konferenser till 2004. Centret kan ta emot 96 nattgäster i 65 rum. Det finns ett tiotal utbildningslokaler med modern konferensutrustning. Restaureringen av borgen har till 60 % betalats av en statlig millenniefond. Resten har betalats av universitetet, kommunen Bertinoro och kommunerna runtomkring, sparbanker samt privatpersoner. Totalt har kostnaden för uppbyggnaden uppgått till 6 miljoner € (Euro) d.v.s. ca 60 miljoner kronor.

Sedan berättade kulturkommunalrådet signor Sintoni om det politiska systemet. Kommunfullmäktige, som i Bertinoro består av 16 ledamöter, väljs på en mandatperiod av fem år. Samtidigt sker också val av borgmästare. Vinnande borgmästare får alltid tillsätta minst 11 av KF:s mandat. I Bertinoro finns endast nationella partier representerade. Borgmästaren tillhör "Bertinoros väl" ett samarbete mellan fyra små nationella centervänster partier. Valdeltagandet i Bertinoro är högt och ligger på ca 90 %. Borgmästaren får

bara sitta två mandatperioder. Bertinoro har sex halvtidsavlönade kommunalråd.

Bertinoro kommun har 55 anställda tjänstemän. Detta förvånade oss eftersom vår jämförelsekommun Gnosjö har drygt 700 anställda. Men kommunerna i Italien svarar inte för de anställda inom skola, vård och omsorg. Lärarna är anställda av staten, daghem och äldreomsorg sköts privat eller av kooperativ. Kommunens huvudsakliga uppgifter gäller kommunala gator, skolbyggnader, kultur- och turistfrågor samt byggnadslovs- hantering.

Efter en promenad nerför berget fortsatte diskussionerna i stadshuset, där också sindaco Ariana Bocchini dök upp. Vi höll till i en fyrkantig sal med tavlor kring väggarna, som återspeglade historiska händelser. Av diskussionen framgick att kommunerna har lokala poliser, som arbetar med brottsförebyggande åtgärder och säkerhetsfrågor. Dessa poliser delade också ut röstkort i samband med valen och har god kontakt med stadens invånare. Brottsförebyggande arbete sker i samarbete med andra kommuner i provinsen.

Ariana Bocchini, sindaco i Bertinoro och första namn på samlingslistan "Insieme per Bertinoro".

Vi frågade borgmästaren, vad som var de viktigaste frågorna för Bertinoro i framtiden, och hon svarade:

- * Satsa på individen från vaggan till graven
- * Bygga upp system som tar hänsyn till människan.

Vi bad henne vara mera konkret och hon gav följande exempel på vad hon menade:

Pengarna från staten till skolan räcker inte till för musikskola och teater. Detta skall kommunen försöka fixa på annat sätt. Vidare vill man förbättra servicen för de äldre.

Befolkningen i Bertinoro har hög ålder men många unga familjer flyttar hit från Rimini för en lugnare tillvaro. Det unga inslaget går igen bland politiker och kommunalanställda

Hans Lindberg, capo della delegazione, lämnar över föreningens standar, samt gåva till Bertinoros borgmästare Ariana Bocchini.

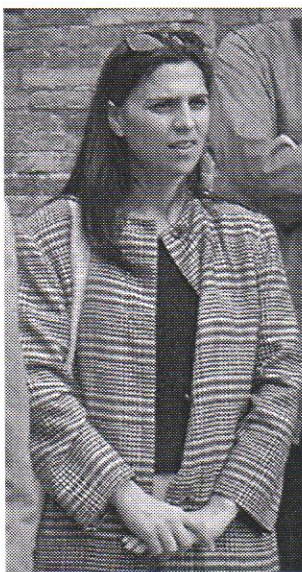
När frågestunden avslutades kom en man in och öppnade flaskor med lokalt vin och det skålades och utbyttes gåvor. Mannen, som öppnade flaskorna visade sig vara borgmästarens äkta hälft och var till yrket busschaufför. Sedan begav vi oss över torget till hotellet där vi åt en fantastisk middag med tre rätter, varmrätt och dessert. Det var hotellägarens son som var kocken annars serverades bara frukost till restaurangens gäster. Bertinoro hade verkligen visat sin gästfrihet för oss.

Ulla Jonson och Eva Berggren

Betraktelse över ett middagssamtal

Med fruktsamhetstal på ned mot 1,2 barn per kvinna i Italien är det klart att man funderar över vart åt det är på väg när det gäller förutsättningarna att klara försörjningsbördan i framtiden. I samband med middagen på "Le Mura" i Bertinoro fick undertecknad möjlighet att bland mycket annat även diskutera hur situationen ser ut för en yrkesarbetande småbarnsmamma i Italien.

Arianna Pivi ansvarig tjänsteman i Bertinoro för kultur, fritid och sport började arbeta i kommunen Bertinoro vid årsskiftet. Ett viktigt skäl till detta byte var möjligheten att kunna styra något friare över sin arbetstid än vid tidigare privat anställning. Det är mycket ovanligt att privata företag erbjuder småbarnsföräldrar nedsatt arbetstid idag. I Bertinoro arbetar hon 6 timmar tre dagar i veckan – ungefär mellan 7.30 och 13.30, samt 9 timmar två dagar i veckan. Totalt 36 timmar per vecka. Eftersom hennes dotter nu är tre år gammal har hon börjat i den "skola" som samtliga barn i Emilia-Romagna har rätt att gå ifrån tre års ålder. Skolformen för dessa barn kallas "nido" – vilket kan översättas till fågelbo. Det varierar dock mellan kommunerna hur väl de klarar av att uppfylla de krav de har på sig. I Cesena exempelvis, där Arianna är uppväxt med sju syskon, står för tillfället upp mot 300 barn över tre år utan plats i "skolan".

Arianna Pivi, som även berättade att det är staten som fastställer miniminivån på den för kommunerna så viktiga fastighetsskatten. Varje kommun har dock möjlighet att höja den till en högre nivå om det behövs.

Även när det gäller regionens främsta inkomstkällor "avfallsskatter" inkl. bilskatt etc. är det staten som fastställer basnivån. Regionerna har möjlighet att höja dem om det är nödvändigt och Emilia-Romagna hör till de regioner som ligger högre än genomsnittet.

Arianna, som nu bor i Forlì, har sin dotter på förmiddagarna i "skolan" och använder ett par dagar i veckan sin svärmor för barnpassning. En eller par eftermiddagar i veckan har hon en "dagmamma" som tar hand om dottern. En kvinna som hon känner väl sedan tidigare. Även om hon naturligtvis betalar för denna tid känns det ändå som en mycket trygg lösning att ha en väninna som dagmamma.

När det gäller föräldraledighet har alla yrkesverksamma kvinnor rätt till fem månaders ledighet med i stort sett full lön. Flexibiliteten har blivit något större under senare år, då kvinnan själv får välja när hon vill börja ta ut ledigheten. Tidigare var hon tvungen att påbörja ledigheten två månader före beräknad nedkomst för barnet. Efter fem månader sjunker dock ersättningen snabbt. Vid sju månader erhålls 30 % av lönen, medan ingen ersättning alls betalas ut efter ett år. Detta glapp mellan ett år då ingen ersättning längre betalas ut och fram till dess att barnet når tre års ålder, då någon form av rätt till barnomsorg börjar gälla, måste alltså ofta lösas med hjälp av släktingar eller bekanta om båda föräldrarna skall kunna fortsätta att vara yrkesverksamma. Det skall dock sägas att i just Emilia-Romagna satsas det till viss del även på barnen i åldern 0-3 år.

Jimmy Lindahl

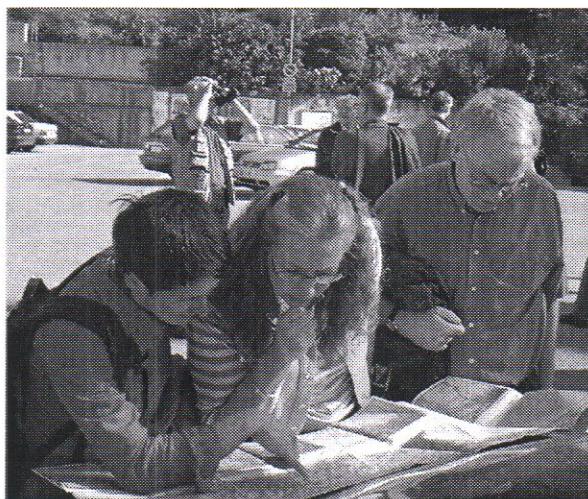
I Provinspalatset utbringade Maria Cristina Pacelli med kollega en skål för oss och hälsade oss därmed välkomna till Bologna. ksp-gruppen på bilden här symboliskt representerad av vår tolk och reseledare Mario Ponzio.

Professor Carlo Filippucci, verksam vid den statistiska institutionen på Universitetet i Bologna, tipsar Mario om en gemytlig lunchrestaurang i närheten av Via delle Belle Arti.

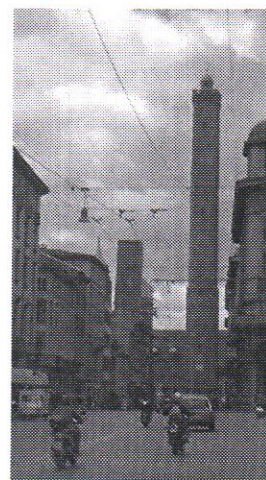
Bolognas kilometerlånga arkader skänker svalka soliga dagar och regnskydd andra dagar. Arkaderna skapar onekligen en behagligt kombinerad känsla av trygghet, flärd och klassicism.

Karin Sandahl, Pia Larsson och Per Skjutar tar gemensamt ut riktningen inför den stundande bussfärden från Bertinoro till San Patrignano.

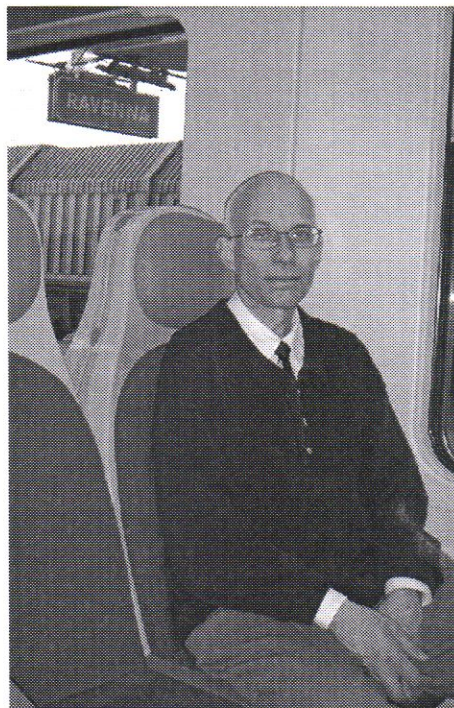

Två välbesökta turistmål i Bologna. Piazza Maggiore till vänster och Due Torri till höger. Det ena tornet lutar faktiskt ganska mycket.

Den sista eftermiddagen var vi fria för enskilda aktiviteter och gruppen skingrades åt olika håll. En del åkte till den medeltida staden Urbino, några mil upp i bergen sydväst om Rimini. Andra vandrade omkring i Rimini, både inne i staden, på stranden och det senare även kombinerat med bad. Ett gäng tog bussen till Santarcangelo, en liten ort strax utanför staden. Henry Tordenström och Bengt Nilsson ovan tillhörde dem som tog tåget upp till mosaikernas huvudstad Ravenna...

Resans huvudfotograf Sven Gunnar Lönn just inkommen med tåget på stationen i Ravenna.

...där tittade de bl.a. på den gamla kyrkan San Vitale, med berömda mosaiker från kejsar Justinianus dagar (482-565). Tillsammans med åtskilliga bibliska motiv finns även kejsaren själv (se bilden till höger) och hans gemål Teodora porträtterade.

San Patrignano – besök på ett arbetskooperativ för återanpassning av missbrukande ungdomar

På tisdagen, en schön och solig dag, besökte vi arbetskooperativet San Patrignano, strax utanför Coriano en dryg mil söder om Rimini. Fabio, som själv fått hjälp att bli av med sitt drogmissbruk genom kooperativet och nu arbetar där, samt Pablo, vars far är trädgårdsmästare på kooperativet, guidade oss runt och berättade med entusiasm och glädje om allt som fanns där och hur man arbetade.

Kooperativet startades 1978 på initiativ av hotellägaren Vincenzo Muccioli från Rimini. På sin lantegendom San Patrignano tog han, tillsammans med goda vänner, hand om några ungdomar från Rimini med drogproblem. Efter motstånd i början lyckades Muccioli få sociala myndigheter, polis och kringboende att stödja idén med ett kollektiv för behandling av drogmissbrukare.

Nu finns ca 1.400 personer (inkl. drygt 100 barn och 160 anställda) i kooperativet som drivs i stiftelseform. Av dessa är cirka 50 externt anställda läkare, lärare, etc. Cirka 20 % av dem som finns där för behandling bär på hiv-virus. För drygt tio år sedan startades två dotterkollektiv med vardera cirka 150 personer. Enligt uppgift har omkring 70 procent av de drygt 15.000 hittills behandlade blivit av med sitt drogberoende.

Organisation

1985 bildade ägarfamiljen Muccioli den allmännyttiga stiftelsen *San Patrignano*

Foundation där all makt över den egendom där San Patrignano ligger är koncentrerad.

Stiftelsen äger de tre sociala kooperativ som bedriver den egentliga näringsverksamheten.

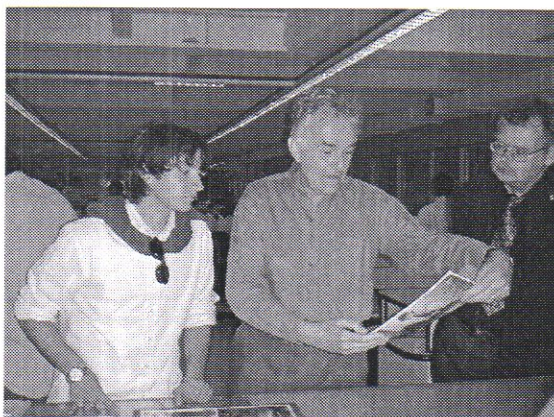
I *Social Cooperative Ltd.* organiseras de verksamheter med lant- och jordbruksanknytning. Vidare odlar, producerar och lagrar man sitt eget kvalitetsvin och har en egen ostproduktion. Kooperativet föder också upp rashästar, brukshundar, katter och andra husdjur.

Products and Services Social Cooperative Ltd. ansvarar för verkstäder inom datorgrafisk fototeknik och audiovisuell produktion, sömnad, tryck samt produktion av cykelramar.

Under *Art House Social Cooperative Ltd.* sorterar snickeriverkstäder, restaurering av antika tavlor och möbler, tillverkning av hand-

gjorda tapeter och andra heminredningsprodukter samt traditionella hantverk som smide, keramik, vävning, marmor och tegel.

Den ideella föreningen *Free Association San Patrignano* fungerar som stödförening för San Patrignano och har också som uppgift att slussa ut rehabiliterade tillbaka till samhället. Föreningen ansvarar också för de grundläggande funktioner inom San Patrignano som ligger utanför näringsverksamheten, som t.ex. barnomsorg, grund- och gymnasieskolan, fortsatta studier och utbildning, hälsovård och fritidsaktiviteter.

Vår guide Pablo visar Mario Ponzio ett av de tryckalster som kooperativets webbverkstad tagit fram under överinseende av Hans Lindberg.

Antagande

Det finns inga formella kriterier för att kunna komma till San Patrignano. Det enda som krävs är att man verkligen har bestämt sig för att bli av med missbruket. Många blir remitterade av lokala vårdcentraler, av domstolar, av frivilligorganisationer i hela Italien. Dessa myndigheter betalar då en avgift som dock är förhållandevis mycket låg, 200-300 kr/dag. Det vanligaste är dock att ungdomar ringer eller skriver direkt till San Patrignano. Under förutsättning att det finns en ledig plats kan man sedan utan väntetid flytta in. Man anser att ev. väntetider kan äventyra ungdomarnas fasta beslutsamhet att söka hjälp.

I ett första samtal informeras den hjälpsökande om hur kooperativet fungerar och vad som förväntas av henne/honom som medlem. Om den drogberoende är minderårig är alltid en släkting och en företrädare för en frivillig organisation som ev. har förmedlat kontakt med San Patrignano, närvarande vid det första informationssamtalet. Efter detta samtal har han/hon en chans att fundera över den möjligheten som erbjuds och att bestämma sig om medlemskapet i kooperativet är det man verkligen önskar.

I webbverkstaden lyssnar fr.v. Henry Tordenström, Magnus Björkman, Elisabeth Pålsson, Ulla Jonson, Maud Enquist, Britta Ström och Per Skjutar på den information som vår guide lämnar.

Regler och arbetssätt

Reglerna som styr livet i kooperativet bygger på en grundläggande respekt för sig själv, andra och hela omgivningen. Relationerna mellan medlemmarna leder stegvis till att den drogberoende ändrar sin personlighet. Miss-tänksamhet och fördomsfullhet som normalt följer drogmissbruket försvinner underhand.

För att minimera risken att ett för tidigt lämnande leder till en återgång till gamla beteenden krävs att man stannar en lång och oavbruten tid i kooperativet. Den genomsnittliga vistelsetiden är mellan två och tre år. Ett för tidigt lämnande äventyrar dock inte möjligheten att komma tillbaka. Förutom grundläggande föreskrifter som alla medlemmar måste följa finns det ett antal regler som t.ex. krav på punktlighet samt ransoner- ing av vin och cigaretter för att lära ungdomarna självbehärskning och ett successivt ansvarstagande. För varje ny medlem i

kooperativet planeras ett personligt program som bygger på den enskildes individuella behov.

När man kommer till San Patrignano placeras man efter genomgången hälsoundersökning i en av de cirka 60 grupperna och börjar delta i gruppens liv och arbete. En i gruppen som nästan har avslutat sin behandling stödjer och hjälper den nya medlemmen att komma till rätta med de oundvikliga problem och kriser som brukar uppstå i början av behandlingen. Faddern får i sin tur hjälp och stöd av anställd personal samt arbetsledaren i respektive arbetslag. När behandlingen efter en tid visar visst resultat, kan man välja inom vilket område man vill arbeta och utbilda sig.

Ännu fler intresserade ksp:are tar del av informationen i kooperativet. Fr.v. Staffan Johansson, Karin Sandahl, Stefan Larsson, Eva Glantz, Pia Kronengen, Elisabeth Pålsson, Gösta Norén, Lars Sundblad, Bertil Johansson och Ulla Jonson.

Arbete och yrkeskunskaper ses inte i första hand som ett mål utan främst som ett medel för att återvinna sociala och psykologiska färdigheter och värderingar som har gått förlorade under ett långvarigt missbruk. Arbetet är den terapeutiska metoden man använder sig av.

Bland de många aktiviteter som ungdomarna i San Patrignano ägnar sig åt hör tillverkning av tapeter. Här studerar Annalena Löfgren, Eva Berggren, Eva Glantz, Ronnie Lind, Henry Lindelöf och Per Skjutar hur det går till.

Av stor terapeutisk betydelse är också att arbetet utförs kollektivt. Konflikter uppstår och måste lösas. Produkter växer fram som ett resultat av hela lagets ansträngningar. Man blir del i ett socialt sammanhang. Dialogsituationen anses vara arbetets mest rehabiliterande del. Av missbruket förvärvade beteenden kommer att ifrågasättas och ständigt bearbetas. Det är flera grupper som arbetar med djur eftersom man anser att djur har en oerhörd förmåga att öppna upp människor.

Mot slutet av behandlingsprogrammet får många medlemmar en anställning i kooperativet och erhåller lön från den verksamhet man arbetar i. Det finns ett femtiotal olika yrkeskategorier. Syftet med detta är att möjliggöra en mjuk övergång till ett liv och arbete utanför San Patrignano.

Redan från starten har det funnits en medveten satsning på hög kvalitet på de produkter som framställs vilket ledde till framgång på marknaden. Eftersom deltagarna oftast är mycket unga människor som kommer från en utpräglad trendig ungdomskultur har man affärsmässigt satsat på sådana områden som har en egen attraktionskraft. Man syr modekläder, arbetar med modern avancerad datorgrafisk fototeknik och audiovisuell produktion. I en konstateljé arbetar man med precisionsarbete som restaurering av antika möbler och tavlor samt tillverkar egna handgjorda

tapeter. Här ligger en viktig del av terapin, kooperatorerna är stolta över vad de åstadkommer och vinner stor respekt från omvärlden.

Ekonomi

Cirka 65 procent av verksamheten finansieras av den egna produktionen. Resten, som huvudsakligen används för att utveckla verksamheten (t.ex. nya byggnader) finansieras via bidrag från den ideella stödföreningen *Free Association San Patrignano*. Missbrukarna själva betalar inget för terapin, utan bidrar med sin arbetsinsats. Inga löner utbetalas, utan var och en tilldelas kläder och andra nödvändigheter efter behov. Kooperativet ombesörjer dock inbetalningen av socialförsäkringsavgifter för varje medlem. Detta innebär att organisationen har relativt sett marginella kostnader för arbetskraft.

Inne på kooperativet finns det även en liten butik där det finns möjlighet att köpa en del av de produkter som tillverkas på kooperativet. Här ses Pia Larsson vandra omkring och titta på de fina alstren.

Boende, utbildning och sjukvård

Beroende på familjesituationen bor man i små hus för upp till två familjer eller i grupp-bostäder för 6-8 personer. Alla serveras näringsriktiga måltider i en gemensam jättelik matsal. Det finns också särskilda bostäder för de yngste medlemmar i kooperativet. Dessa är belägna i ett avgränsat område där också skolundervisning på grundskole- och gymnasienivå bedrivs. För fritidsaktiviteter finns det idrottsanläggningar, gymnastikhall, en teater för bl.a. film- och tv-visning samt ett väl utrustat bibliotek. San Patrignano's idrottsförening har tre lag som deltar i olika turneringar och seriespel.

San Patrignano's medical centre är utrustad för specialistvård och har ett eget laboratorium och apotek. Bl.a. finns det avdelningar för inre medicin, kirurgi, gynekologi, ögonklinik, öra-, näsa-, halsklinik, psykiatri, ortopedi, röntgenavdelning, samt en avdelning som är reserverad för aidsjuka. Centret har tre heltidsanställda läkare samt ca 30 andra läkare, tandläkare, psykoterapeuter och psykologer som arbetar deltid. Dessutom ingår sjuksköterskor och vårdbiträden i personalstyrkan. I sjukhuset ges inte bara vård och behandling, utan man ägnar sig också åt forskning om bl.a. medicinska aspekter på drogmissbruk samt kliniska och epidemiologiska studier om HIV-viruset.

Vid den gemensamma lunchen i den gigantiska matsalen serverades alla ett glas vin till maten, vilket för oss svenskar kändes lite konstigt då vi faktiskt var på ett "behandlingshem" för missbrukare. Detta visar dock på synen i Italien med vin som en del av måltiden, men när deltagare ur vår grupp frågade om det fanns någon möjlighet att få kaffe på maten fick de till svar att det inte var möjligt eftersom anläggningen är drogfri!

Allting var väldigt snyggt och prydligt inne på kooperativet, alla vi mötte var mycket artiga och trevliga. Det kändes faktiskt lite väl tillrättat emellanåt. Trots alla positiva intryck får väl erkännas att känslan av att vi besökte någon form av "sekt" låg på lut vid några tillfällen. Kritiker i regionen hävdar att det endast är överklassungdomar som kommer dit, men oavsett vilket är det bra om behandlingarna hjälper.

Övrigt

Samtidigt som det resultat som verksamheten i San Patrignano visar är bättre än kanske någon annanstans, så finns det även invändningar. Invändningarna är att verksamheten bedrivs under mycket auktoritära former och med en starkt hierarkisk ordning. Det vi lägger i begreppet kooperativ - med demokrati, medbestämmande och inflytande - finns inte i San Patrignano. De personliga faddrarna som varje nyintagen får fungerar nästan som vakter och den intagne är under den första tiden hela tiden övervakad av faddern eller någon anställd.

Verksamheter med liknande behandlingsmetoder finns inom samarbetsorganisationen Rainbow International. Le Patriarque i Frankrike och Basta Arbetskooperativ i Nykvarn i Sverige är ett par exempel.

Staffan Johansson

Regionerna delegerar ansvaret för de äldre till kommunerna

Befolkningen åldras snabbt i Europa samtidigt som innebörden i familjebegreppet successivt förändras. Detta innebär att det ställs krav på samhället att lösa frågor som hittills i södra Europa ofta hanterats inom hemmets väggar. Vid vårt besök i det – som det säkert en gång upplevdes – futuristiska regionkomplexet i Bologna berättade dottoressa Roberta Franceschini om hur man arbetar med äldrefrågorna i Emilia-Romagna.

Tredubbling av 80+ på trettio år

Antalet personer över 80 år i Emilia-Romagna har mer än fördubblats under de senaste tjugo åren och uppgår till ungefär 222.000. Detta samtidigt som den totala folkmängden, på knappa 4 miljoner, i stort sett varit oförändrad. Tendensen förväntas fortsätta och enligt regionens prognos för 2025 kommer antalet personer över 80 år vid den tidpunkten ha ökat till ungefär 313.000 personer. Den totala folkmängden förväntas under perioden minska något, till 3,7 miljoner invånare. Om prognosen stämmer innebär det att antalet personer över 80 år kommer tredubblas på trettio år samtidigt som antalet personer i åldern 0-14 år mer än halveras och bara kommer något 10.000-tal fler än de riktigt gamla. 2025 kommer 8,5 % av befolkningen i regionen att vara över 80 år. Vid motsvarande tidpunkt förväntas 6,6 % av befolkningen i Sverige vara över 80 år.

Ny lagstiftning

Medvetenheten om denna utveckling är stor i Italien och landet ändrade i slutet av 1990-talet grundlagen så att det sociala ansvaret för äldreomsorgen flyttades över från staten till regionerna. När det gäller hälso- och sjukvård är den endast delvis överförd till regionerna. Denna administrativa förändring – som dock efter regeringsskiftet förra året förefaller ha gått något i stå – ställer krav på regionerna att de måste bygga en egen ny organisation inom detta område.

Inledningsvis försöker man i Emilia-Romagna att bygga upp ett nätverk i regionen av serviceinrättningar där kommunerna får en betydelsefull roll. Målsättningen är att när denna uppbyggnad är klar, genom treåriga avtal, delegera så mycket av ansvaret som möjligt till kommunerna. För att finansiera verksamheten kommer kommunerna kunna ansöka om bidrag ur sociala fonder, fonder

som skall fyllas på med såväl statliga som regionala pengar.

I Italien har familjen och kyrkan av tradition haft mycket stor betydelse när det gäller omvårdnaden om de gamla. Att synen på såväl familjen som kyrkan har förändrats de senaste åren fick vi senare under veckan i Rimini exempel på. Italien är fortfarande ett katolskt land, men det är bara 13 % som aktivt utövar religionen. Omflyttning i landet påverkar också möjligheterna för anhöriga att internt lösa åldringsfrågorna.

Vård i hemmet det primära valet

I Emilia-Romagna har en del projekt påbörjats för att hitta lösningar på hur äldrefrågorna skall hanteras på bästa sätt. I första hand planeras lösningar där den åldrande personen skall kunna bo kvar i sitt hem. Det poängteras att det är viktigt att familjen är inblandad vid analys av de behov som finns.

- åtgärder för att anpassa bostaden skall kunna vidtas.
- beroende på situationen kallas olika typer av experter in.
- vården skall kunna ges på ett integrerat sätt i bostaden
- någon form av "vårdpeng" skall kunna ges till dem som hjälper gamla. Förväntas ex. ge många kvinnor ett jobb när det hjälper en släkting.

Om situationen trots allt blir sådan att den gamle inte kan bo kvar, ex. om släkten inte kan ta hand om åldringen på ett säkert sätt måste man hitta en annan lösning.

I Emilia-Romagna avser man att i första hand arbeta med två slags system

Casa Protetta, "det skyddade huset", ett slags serviceboende och *Residenza sanitaria assistenziale*, som innehåller mer medicinsk hjälp

Dessutom avses *Centro diurno*, en slags dagcenterverksamhet att byggas upp. Denna typ

av verksamhet kommer dock att gå igång försiktigt för att inte skapa förvirring hos de närstående. Hittills har de varit vana att helt och hållet sköta åldringen inom familjen eller helt lämna över omsorgen till sjukhem. Blandat som i dagcenter räknar man med blir förvirrande till dess att familjerna vant sig, och de gäller att undvika konflikter i onödan.

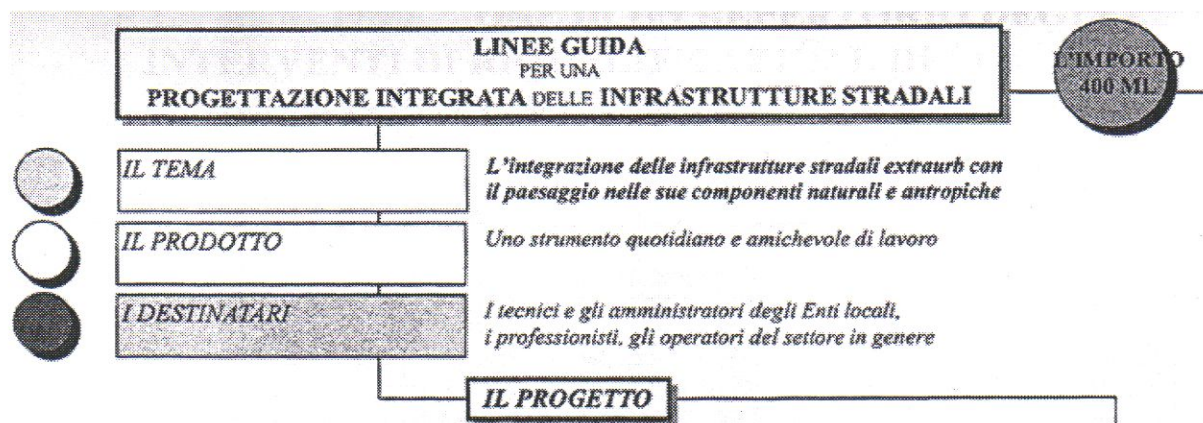
Ett annat område som måste lösas gäller transporter av äldre. I dagsläget finns det ett system med volontärer, men redan märks det med ett stigande antal gamla pensionärer att denna lösning inte räcker till.

Brist på sjuksköterskor är en annan fråga som snabbt måste lösas för att det skall vara möjligt att arbeta vidare med dessa frågor enligt skisserad modell.

Svart hemhjälp

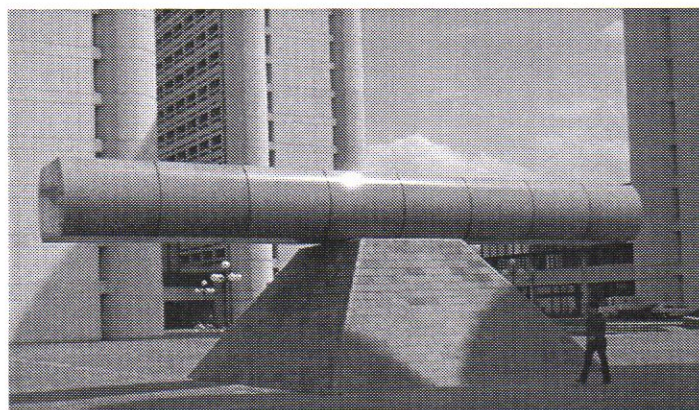
Exakt hur starkt trycket kommer att bli på de offentliga institutionerna återstår att se. Idag är det vanligt att familjerna hyr svart hjälp för att sköta de äldre. Ofta handlar det om illegala invandrare från Östeuropa. Ett stort forskningsprojekt pågår i Milano för att undersöka hur omfattande denna svarta marknad är. Sannolikt kommer slutsatserna i forskningsprojektet att om några år utgöra grunden för en ny lagstiftning, som förhoppningsvis klarar av att hantera detta problem.

Jimmy Lindahl

Dottorresse Federica Ropa e Lisa Di Candilo berättade om hur trafikplaneringen sköts i Emilia-Romagna. Ovanstående bild visar de inledande faserna i arbetet med att integrera olika yrkesgrupper i arbetet med att genomföra vägbyggen.

Claudia Cané Koenig, ansvarig för internationella relationer vid Regionkontoret, berättade att regionen ansvarar för tre av fyra funktioner när det gäller vägfrågor. Planering, pengar för genomförande av nybyggnation samt teknisk och juridisk rådgivning till provinserna. Driften av vägarna är däremot helt och hållet provinsernas ansvar.

Ett konstverk utanför regionkontoret i Bologna. Regionkontoret utgör en del av ett stort närmast futuristiskt komplex skapat av den prisbelönta arkitekten Kenzo Tange, verksam i Bologna bl.a. under slutet av 1960-talet.

Resurshushållning i Ferrara

När vi stiger av bussen i centrum av Ferrara, ser vi genast att detta är en stad med cyklande invånare. I Bologna hade vi nästan bara sett cyklar på Piazza Maggiore under söndagens cykeltävling för barn. Här vimlar det av cyklister i alla åldrar på de smala gatorna. Vi leds till stadshuset av Paola Poggipollini, chef för Agenda 21-kontoret i kommunen, och konkurrerar om utrymmet med grupper av barn på skolresa.

Väl framme i det pampiga palatset blir vi mottagna med förfriskningar och små goda tilltugg och bakverk, vilket uppskattas mycket efter den dryga bussresan. I den stora konferenssalen, av modernt snitt, utkristalliseras så småningom en rad personer som tar plats i stolarna framför oss. I centrum presiderar "provinsrådet" för Miljöfrågor och Lokal Agenda 21 Sergio Golinelli (SG). Han beklagar att provinsens president (styrelseordförande) är upptagen, och inte kan välkomna oss. Han uttrycker sin glädje över att vi valt att komma till Ferrara för att studera miljöfrågorna. Kommunen Ferrara och Provinsen Ferrara har ett mycket stort samarbete i miljöfrågor, och SG menar därför att han kan tala för båda.

Provinsrådet Sergio Golinelli tillsammans med Mario Ponzio.

Bakgrund till miljöarbetet

Italien har en ny lagstiftning för miljöfrågor och Agenda 21, och SG anser att miljöfrågornas hantering är viktig och att samarbetet mellan kommunerna fungerar bra. Provinsen har 26 kommuner. Agenda 21-arbetet påbörjades 1996 och är nu i full gång. I början av 2000 togs en plan för genomförande. I utarbetande av planen har man använt både svensk modell för Agenda 21 och ICLEI:s modell (The International Council for Local Environmental Initiatives – se www.iclei.org).

Lokal Agenda 21 för Provinsen Ferrara

Modellen innebär att man byggt upp ett samarbete mellan alla nivåer i samhället som är intresserade att delta i miljöarbetet – från kommunernas borgmästare till informella grupper av olika slag. 250 olika organisationer har inbjudits att vara med och 150 har tackat ja. Arbetet är indelat i fyra olika grupper:

- Sociala frågor
- Resurshushållning
- Fysisk planering
- Produktion och Arbete

I steg 1 tar man fram en Vision på 10 års sikt. Arbetet pågår. SG tycker att det är viktigt att vara överens. Steg 2 innebär att man skall ut och fråga alla hur visionen skall konkretiseras. Hittills har 128 förslag utarbetats. Ca 20 personer skall samordna de 128 projekten. Under arbetets gång har man haft flera stora möten med alla

inblandade. Ett av projekten handlar om hur man ökar framkomligheten och hanterar trafikfrågorna. (Nyanställd trafikplaneraren Alberto Groce är med vid presentationen). I juni räknar man med att vara klara med indikatorer för att mäta effekter i miljön.

Man planerar också ett stort möte om Agenda 21 likt det i Porto Allegre (motmöte till New York) för att få befolkningen engagerad.

Entrén till stadshuset i Ferrara.

Frågor från besökarna

Sergio Golinelli lämnar utrymme för frågor, och en dialog med frågor och svar och längre förklaringar från SG följer:

Avfall: Avfallsfrågorna hanteras på provinsnivå. Kommunens ansvar är insamling och behandling av avfallet. Provinsplanen talar om var behandlingsanläggningarna skall ligga.

Kanaler: Ombyggnader planeras för att få plats med 120 m långa pråmar för transporter. Kanalerna är nu för små och trånga. Avfallsmängderna är ännu inte så stora att man kör avfall på pråm, men man har funderat på frågan. Kanalerna fanns redan på 1200-talet. När Ferrara växte fram gick huvudgrenen av Po genom staden. Nu ligger den längre norrut och en biflod går genom Ferrara.

Transporter: Regionens största hamn är Ravenna, vilken alstrar mycket trafik. Man funderar på att flytta godstransporter till järnväg. För att avlasta järnvägssystemet vill man renovera järnvägen mellan Ferrara och Comacchio, som bombades av de allierade 1944.

Vatten: Ferrara har fått beröm för att man förebyggt förstörelse av vattensystemet. Det finns 4.000 kanaler i området, som till halva ytan ligger under havsnivån. Kanalerna är både till för att dränera odlingsmark och för att bevattna odlingar. Ett komplicerat tekniskt system med pumpar håller det hela igång. Mänsklig verksamhet har skapat bassänger av avloppsvatten, som man nu försöker komma till rätta med. 70 % av industrin renar sina utsläpp. Jordbruket är ett problem. Föroreningar förs ut i Adriatiska havet. Ferrara har också antika "valli" som man inte vet hur man skall återskapa och 15.000 ha våtmarker.

De största miljöhoten: Vattenkvalitet och luftkvalitet är de största hoten. Milano med fem miljoner invånare har inget reningsverk! Avfallet från Milano rinner ut i Po och i havet. På sommaren måste man fylla på kanalerna med vatten från Po. Detta är sämre än vattnet som finns i kanalerna. Påfyllningen är i realiteten avloppsvatten som står stilla i kanalerna, eftersom dessa ligger under havsytan.

Om havet stiger på grund av växthus-effekten: Ferrara ligger 9 m över havet. För SG är detta en betryggande höjdskillnad.

Dricksvatten: Ferrara tar sitt dricksvatten från Po. Reningsverket är bra.

Luftkvalitet: För att få bättre luft satsar Ferrara på att få befolkningen att cykla. Två "cykeltjänstemän" finns anställda, Croce och Stefanati.

Social hållbarhet: SG menar att begreppet inrymmer flera aspekter. Ekonomisk och social hållbarhet går hand i hand, och innefattar bl a integration mellan generationer och kulturer samt att kunna hantera en åldrande befolkning. Ferrara har ännu inte så många immigranter. Man hinner förbereda sig inför de problem som man vet kommer. Ravenna har bekymmer. Slutligen nämner SG att inom Agenda 21 finns ett program som omfattar små barn – Città Bambini.

Engagera befolkningen: Man försöker få igång den största fackföreningen (CGIL) som har 90 000 medlemmar. Om man lyckas blir den en god draghjälp.

Miljökrav vid upphandling: Finns ännu inte, men man arbetar med frågan. Biogasbilar köps in och SG har köpt återanvända möbler till sitt kontor.

Sergio Golinelli avslutar med att berätta att Kolding kommun i Danmark har varit på besök och berättat om sitt miljöarbete. Ferrara vill gärna lära sig av andra. Allt om Agenda 21 i Ferrara finns på internet under adressen www.provincia.fe.it

Pia Larsson

I trappan på väg ut från stadshuset i Ferrara.
Längst fram Magnus Björkman, Eva Glantz och
Eva Berggren.

Liten bussintervju med Paola Poggipollini om provinser

Region och kommun var klara begrepp för mig innan vi åkte till Italien. Men provins? Inte nämnde Putnam provins i sin bok? Vad för slags organisation är det? Hur styrs den?

Historiskt sett hade provinserna tydligen i uppgift att se till att Italien enades, men vad spelar de för roll idag?

I bussen på väg till nästa programpunkt frågar jag Paola Poggipollini. Jo, provinser är också politiskt valda organisationer, visar det sig. Man väljer till provinsen och kommunen samtidigt. Valet till regionen sker ett år senare. Majoriteten i Provinsen Ferrara tillhör "Oliven" – en centervänster koalition – samma majoritet som i Ferrara kommun, och i regionen. På andra håll i Italien förekommer det att det är olika politisk majoritet i region, provins och kommun.

Regionen ger ibland pengar direkt till kommunerna. Provinsen kan få pengar om

den har en plan för något som skall genomföras. En del regioner ger pengar till provinsen för vidare befordran till kommunerna. Kommunerna får sina inkomster från fastighetsskatt och diverse avgifter.

Uppgiftsfördelningen mellan nivåerna verkar inte helt klar. Avfall är provinsens område, säger signora P. Vattenfrågor är ett nationellt ansvar. Organisation för naturvård och miljöskydd kan finnas på flera nivåer – stat, region, provins – beroende på lagstiftningen. *Anpa* förkortas den nationella byrån på detta område, och *Arpa* heter byrån på regional nivå.

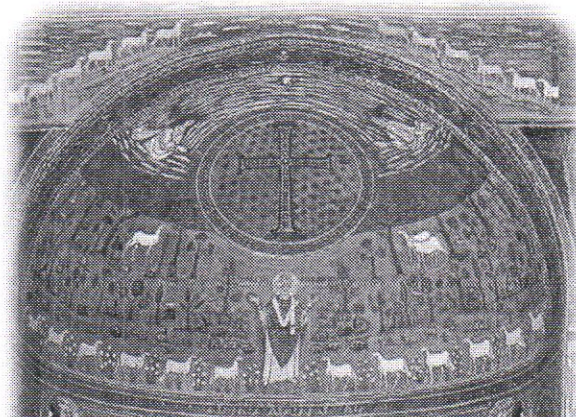
Pia Larsson

Den lilla staden Comacchio, ett par mil öster om Ferrara, domineras av vatten. På onsdagseftermiddagen när vi hade vägarna förbi var detta tydligare än någonsin. Ett veritabelt störtregn gjorde att vi inte ens var i närheten av att undersöka möjligheten att från gondol bese "Lilla Venedig" från sjösidan. Här de berömda tre broarna i Comacchio – "Trepponti".

Sant'Apollinare in Classe, strax söder om Ravenna. Basilikan skulle enligt turistbroschyrerna stänga klockan halv åtta på kvällen. Vi var där ungefär tio över sju, då visade det sig att biljettkassan stängde redan klockan sju. Efter ett minst sagt animerat meningsutbyte mellan vaken och Mario släpptes vi i varje fall in. Detta sedan vi lovat att vara ute igen inom tio minuter, och fick därmed möjlighet att se de storslagna mosaikerna. En detalj av dessa mosaiker syns nedan.

Besök på AGEA – Azienda Gas Energia Ambiente Ferrara S.p.a

I färgglada gula hjälmar vandrar vi runt i Ferraras avfallsförbränningsanläggning under ledning av Fausto Ferraresi, bolagets tekniske direktör.

Anläggningen är 12 år gammal och den första i Italien som miljöcertifierats enligt ISO 14001. Det Norske Veritas har utfärdat diplommet som hänger på väggen när man kommer in. Det är ett geotermiskt system, förklarar direktören. Vi tar tillvara värmen i avfallet och på sommaren tillverkar vi också el. Fjärrvärme levereras till 11 000 lägenheter.

Vid rundvandringen på AGEA var det - hjälmen på som gällde! Fr.v. Elisabeth Pålsson, Britta Ström och Annalena Löfgren.

Det är bara hushållsavfall som tas om hand, inte industriavfall. Hushållens organisaka avfall komposteras, och ett särskilt företag tar hand om fyra utsorterade fraktioner (trä, glas, papper och plast) för återvinning. Resten förbränns i AGEA:s förbränningsanläggning. Miljöfarligt avfall hanteras av en särskild avdelning (batterier, kemikalier etc).

Arbetstider i Italien

Italien har 36 timmars arbetsvecka, berättar signora Poggipollinis sekreterare Laura Bonati, som hamnat bredvid mig i bussen. Vi arbetar i ett streck från kl. 08.30 till kl. 14.30 varje dag. Några arbetar ibland på eftermiddagen ett par dagar i veckan. Utanför rutan strömmar regnet, och bussen passerar stadsmuren från 500-talet. Längs muren rymms

I kontrollrummet sitter en man i en stol och styr den stora gripklon som blandar om avfallet när det kommer in. Med hjälp av en travers för gripklon in avfallet i ugnen. Via en TV-monitor kan maskinisten se in i ugnen. Rökgaserna från förbränningen renas i en reaktor. Vatten och kalk binder restprodukterna. Rökgaserna tvättas i en silo. På en dataskärm framgår vilka halter av olika emissioner som finns kvar i rökgaserna. Ett larmsystem varnar när gränsvärdet är på väg att överskridas. Rökgaserna driver en turbin.

Filter och aska komprimeras och läggs i en stor behållare. Det är miljöfarligt avfall som deponeras på en speciellt förberedd deponi i närheten. Det varma lakvattnet som bildas kyls ner i ett slutet system. Inga utsläpp till vatten således! Lakvattnet används till kylvatten.

Anläggningens kapacitet är 43.000 ton per år. Man planerar en utbyggnad till 140.000 ton per år. Idag är anläggningen till för en del av avfallet från Ferraras 130.000 invånare. Fullt utbyggd tar den hand om hela provinsens avfall. Det bor 300.000 invånare i provinsen.

Pia Larsson

breda och gröna stråk för både cyklister och rastande hundar. Våra värdar hade planerat en cykeltur längs muren för oss. Det får bli nästa gång vi kommer till Ferrara – cykelstaden.

Pia Larsson

Studiebesök och rundtur med bussbolaget TRAM i Rimini

KSP-gruppen ägnade torsdagen åt kollektivtrafiken och trafik- och parkeringsbolaget TRAM i Rimini (Transport Mobilità Area Metropolitana di Rimini).

Värdar och beledsagare var TRAM:s tekniske direktör, signor Maurizio Baldacci och hans medhjälpare som tog oss med på en bussrundtur i Rimini. Vi hade också tillfälle att besöka en större parkeringsanläggning i centrum och även TRAM:s bussgarage.

TRAM* har en verksamhet som förutom själva Rimini täcker tjugotalet övriga kommuner i provinsen Rimini samt även några ytterligare kommuner i intilliggande provinserna Forlì/Cesena och Pesaro/Urbino.

Verksamheten är uppdelad i två separata bolag, ett för busstrafiken och ett för parkeringsfrågorna.

TRAM är alltså en utförar- driftorganisation.

Tidigare omfattade ansvaret för den lokala trafikförsörjningen både planering och drift och låg i en och samma organisation. Men det hela organiserades om 1997 och numera är driften separerad från planeringen som ligger på region- och provinsnivå.

På tur med en naturgasbuss in till de centrala delarna av Rimini. Längst bak Ulla Jonson, Eva Glantz och Lars Granath, närmast framför dem Maud Enquist och Stefan Larsson samt främst Alf Fyhrlund och Per Skjutar.

Rimini har i "normalläget" närmare 135.000 invånare, men härtill kommer ca. 75.000 turister under turistsäsongen varav uppskattningsvis ca. 40.000 bilburna turister, vilket tidvis kan vålla kaos när det gäller framkomlighet och krig om parkeringsplatser.

Man får hålla i minnet att det finns ca. 2.800 hotell i turistzonen, som ligger utmed

ett turiststråk vid adriatiska kusten, från den centrala äldre stadskärnan till turistorten Riccione söder om Rimini. 18 miljoner turistnätter var en annan siffra som nämndes.

För att få staden och regionen att fungera är det viktigt att transportererna fungerar.

Man har därför sett det som mycket viktigt att satsa på en rejäl utbyggnad av antalet parkeringsplatser och en som det ser ut, målmedveten och framsynt satsning på kollektivtrafik där miljöambitionerna spelar stor roll.

På parkeringssidan uppskattas bristen på parkeringsplatser i Rimini till ca. 15.000. I dag finns ca. 13.000 allmänna platser och ca. 20.000 vid hotellen. Dagligen beräknas ca 20.000 bilar söka parkeringsplatser.

TRAM satsar därför på att utöka antalet platser; både i spridda lägen runt om i staden och centralt belägna större parkeringsanläggningar. Inbyggd kamera-övervakning tillämpas. Det finns också ett informationssystem om var parkeringsplatser finns att söka.

Gruppen fick tillfälle att bese och följa verksamheten vid en större parkeringsplats i centrum.

Parkeringsverksamheten är vinstfinansierad och det noterades att intäkterna uppgick till ca 1 1/2 miljoner euro.

4-dygnsservice. P-platserna är avgiftsbelagda 07.30-24.00, gratis i övrigt. Grundfilosofin är att ha hög omsättning på de platser som finns, vilket är en anledning till att det är dyrare ju längre man står. När det gäller avgiftstaxan är spännvidden ganska stor. Det är dyrare ju närmare centrum man kommer. Miljöhänsynen är styrande för prissättningen framhöll man.

När det så gäller busstrafiken informerades vi bl.a. om ett projekt som innebär att man inom kort ska börja köra "spårvagn på gummihjul" (dvs. trådbussar) genom att utnyttja kraftöverföring från ett kvarvarande

** Det finns säkert en lite semantiskt kuriös anledning till att trafikbolaget i Rimini valt förkortningen TRAM. Tram betyder nämligen spårvagn på italienska!*

befintligt trådbussnät, som tillkom redan på 1800-talet och som var i bruk så sent som in på 80-talet.

Spårvagnen på hjul skall bl.a. knytas till järnvägstrafiken vid centralstationen i Rimini.

Bland andra satsningar märks linjetrafik som är särskilt utformad att passa bilburna besökare med turistprofilerade fordon, trafik med elektriska minibussar och experimenterande med alternativa bränslen.

Speciella transportfordon för turister har tagits fram och kommer att sättas in i trafik nu i sommar. I TRAM:s garage fick vi möjlighet att studera dem lite närmare, och kom med förslag som att kylskåp och liknande säkert skulle uppskattas av turisterna. Det finns för övrigt en motor i varje hjul med schweiziska batterier som räcker för fyra timmars körning. Batterierna räcker egentligen i två timmar, men laddas genom en sinnrik lösning extra vid varje inbromsning för ytterligare två timmars användning.

N. 467

TRAM agenzia

**GRUPPO GEMELLAGGIO CON SOCIETA'
SVEDESE PER PLANIFICAZIONE DEL
TERRITORIO**

**Validità dal 9/5/2002 al 11/5/2002
BUS PASS INTERA RETE**

Agenzia Tram via C.A. Dalla Chiesa 38 Rimini PI 02157030400

Överhuvudtaget uppgavs utbyggnad av kollektivtrafiken som en nödvändighet om Rimini skall kunna fortsätta fungera och utvecklas som turistort. Det uppgavs som ett plus i marknadsföringen av Rimini som turistort. Ett led i detta är också att låta bygga ut bytesplatser bil/buss utanför stadskärnan med gratis parkering.

Kollektivtrafiken är bidragsfinansierad (stat/region) med 65 % och med biljettintäkter med 35 %.

När det gäller trafiksäkerheten arbetar man med ett program som siktar till att sänka antalet olyckor i trafiken med 40 % på tio år. I Italien dör ca. 8.000 personer i trafiken och antalet olycksfall är ca. 200.000 uppgavs det. Rimini svarar för ungefär 1 % av dessa tal.

I kommunen kände man till vårt eget Vägverks nollvision, vars ambition man sade sig hysa stor beundran för.

Ett led i ansträngningarna att förbättra säkerheten i stadstrafiken i Rimini är satsningen på rondellutbyggnader. Förra året byggdes t.ex. tio nya rondeller i de centrala delarna.

TRAM föreföll ha en ambitiös miljöprofil. På fråga vilka miljöproblem som man från sitt perspektiv ser som sina viktigaste uppgifter att arbeta med uppgavs i nämnd ordning:

- 1) parkeringen
- 2) luftföroreningar
- 3) trafiksäkerheten

Italien, framhölls det, har en mycket hög biltäthet; möjligen den högsta i Europa. I alla fall klart högre än i Sverige; Två eller flera bilar per familj är relativt vanligt

Det är givet att detta vållar stora problem lokalt i städerna som inte är byggda för dessa trafikvolymerna både vad gäller framkomlighet och luftföroreningar.

Under vintertid kan dessutom vid viss typ av väderlek, dvs. perioder med högt lufttryck, problemen förvärras ytterligare genom att ett "lock" läggs över de nedre luftlagren.

På flera håll, bl.a. i Bologna, har lokala borgmästare, som i Italien har sådana befogenheter, utfärdat förbud för helgtrafik med privatbilar i stadskärnornas centrala delar. Det övervägs att införa ännu hårdare regler p.g.a. luftföroreningar och andra miljöproblem.

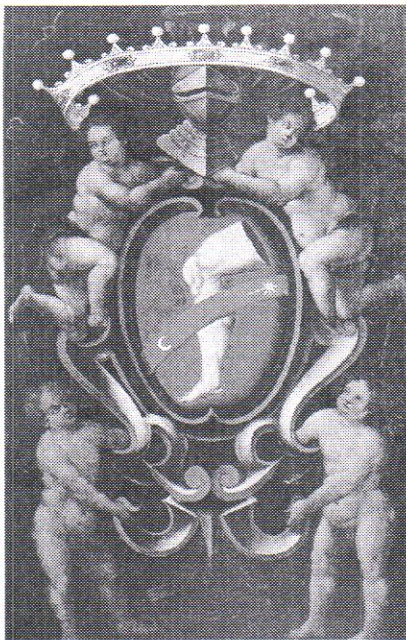
Lars Granath

När museet var stängt eller På Biblioteca Gambalunga

Eftermiddag i Rimini och en stund över, vad göra? Kanske stadsmuseet kunde vara värt ett besök. Det råkar dessutom ligga i närheten, men nej, det är naturligtvis stängt. Regnet är på väg och två erfarna KSP:are, Ronnie och Sven Gunnar, ser sig en smula vilset omkring och får syn skylten *Biblioteca...*

Perfetto, just-in-time, bibliotek är sig visserligen ganska lika världen över, men det är alltid kul ändå, att se och jämföra.

På en vägg i entrén till detta *Biblioteca Civica Gambalunga* hänger en jättelik duk med vad som ser ut som ett stort avhugget ben. Vad är detta? Ett gammalt centrum för studier i människokroppens anatomi eller vad? Men alls icke, det visar sig helt vara det centrala motivet på Alessandro Gambalungas vapensköld. Gambalunga (=långben), så hette nämligen den köpman, som i början av 1600-talet, använde en del av sin förmögenhet till att skapa detta bibliotek, får vi småningom veta. Men innan dess granskas vi av två allvarliga äldre män, identifieras, godkänns och får låsa in våra väskor. Vi ger ett så gott intryck att vi till och med får en liten bok, som berättar om donatorn, byggnaden och biblioteket.

Vi blir snart på det klara med att biblioteket gömmer på skatter. Boken vi fick, visar att det ska finnas ett inre bibliotek med riktigt gamla böcker. Mycket riktigt, så är det, men denna del är just nu stängd. I morgon däremot är vi välkomna... Typiskt, ja nästan typiskt italienskt. Men de båda vaktmästarna som ser och förstår vår besvikelse, och som till skillnad från vaktmästaren i Sant Apollinare in Classe, har gått stadens charmkurs (!?), ser efter en stunds inbördes konfererande, sin chans till praktik. Nycklar letas fram och vi visas in i det sällan visade, de 400 år gamla lokalerna, som, berättade man, utgjorde det första icke-kyrkliga

biblioteket i Italien. Det är högt till tak och bara genom äventyrliga balansakter på rangliga stegar, kan de stora luntorna på de övre hyllorna nås. Exemplar plockas ner, visas och bläddras i och vi känner oss utvalda och lite högtidliga.

Efter besöket i denna Harry Potterska värld, känns resten av biblioteket inte längre så lockande, utan vi tackar så väldigt vi förmår och stiger ut i det tilltagande kvällsvimlet.

Ronnie Lind

Vilken väg skall vi ta nu då?

Ronnie Lind, Staffan Johansson och Alf Fybrlund funderar över vilken av Riminis sevärdheter som skall väljas härnäst.

Mjuka verksamheter i Rimini kommun

På fredagsförmiddagen besökte vi kommunhuset i Rimini och fick bl.a. en beskrivning av hur kommunen arbetar inom vård, skola och barnomsorg. Kommunalrådet för skola och sociala frågor Stefano Vitali inledde med att berätta om den snabbt växande åldersvården i kommunen.

Sociala verksamheter

Rent allmänt kan då det gäller denna verksamhet konstateras dels att man har relativt begränsade resurser för området dels att man som tidigare förlitar sig mycket på den berörda familj och släkt. "Det brukar ordna sig". På gatorna märktes inte mer av fattigdom och misär än här hemma hos oss. Man har dock nyligen startat ett system där de anhöriga och då i de flesta fall kvinnorna avlönas av det allmänna för att sköta vårdarbete i hemmet.

Kommunalrådet Stefano Vitali berättar tillsammans med Ida Togni, ansvarig tjänsteman för äldreomsorgen, att man försöker betrakta åldringarna som en tillgång. Italien har Europas äldsta befolkning. I Rimini är 20 % av drygt 130.000 invånare över 65 år. De flesta har god hälsa och fungerande sociala relationer, och målet är att alla skall bo hemma så länge som möjligt, vid behov med kommunal hemhjälp. Men när man blir sjuk och familjen inte kan ta hand om åldringen finns hem av olika slag. Kommunen betalar då den del av kostnaden, som inte täcks av pensionen. För tre år sedan gjordes kommunens första socialvårdsprogram. Stefano Vitali upplever att han varit framgångsrik för sektorns skull i förhandlingar med övriga kommunalråd, och den årliga budgetökningen till övervägande del till socialvården. En sociallag har just blivit klar, vackert skriven i Rom, men som lägger det mesta av ansvaret på kommunerna.

I Italien pensioneras männen vid 65 och kvinnorna vid 60 år. Kommunalt anställda har rätt att arbeta ytterligare 3 år. Äldre människor arbetar ofta i sociala kooperativ av olika slag. Allmänt har inrättningar på det sociala området ofta andra huvudmän än det allmänna. Särskilda dagcenter har börjat inrättas. Mentalt handikappade tas omhand i frivilligorganisationer. Handikappade från födseln får statlig pension.

Mario Ponzio och Stefano Vitali i mitten flankerade av Bertil Johansson och Ida Togni.

Brottsarbete är en statlig uppgift som man dock nu i delar försöker överföra på kommunerna. Kommunen har en särskild grupp på sju personer som arbetar med brottsförebyggande frågor med viss rapport hjälp från den kommunala polisen.

Kommunen har 210 poliser, egentligen enbart trafikpoliser, som är jämförbara med våra p-vakter men med utökade polisiära uppgifter t.ex. trafikdirigering. De har också till uppgift att fungera som närpoliser med god kännedom om lokalbefolkning och lokala förhållanden. Polisen är synlig i gatubilden!

Skola och barnomsorg

Riminis skolchef Bruno Borghini informerar om att enligt en regional lag så är barnomsorgen 0-6 år kommunens ansvar med regionala pengar (statsbidrag). För de minsta barnen är det främst till byggnaderna som bidrag erhålls. I Rimini går 13 % i barnomsorgen, regionen 20 %. I förskola – 3-6-åringar – deltar 98 %. Skolan som är statsskattefinansierad omfattar åldrarna 7-15, varvid ungdomar i 15-års åldern går första året på gymnasiet.

Högstadieskolan har låga avgifter för familjer med låga inkomster. Privata skolor med ojämn kvalitet finns. Man har samma problem som vi nämligen att läraren måste vara mer social fostrare än ämnesexpert.

Andra viktiga frågor i Rimini i korthet

I Rimini finns 2.800 hotell, och under perioden 15 juni – 15 september ökar stadens invånarantal till 600.000. Antalet turister som kommer för att bo i hotellen minskade dock starkt under 1990-talet. Kommunen försöker ”bredda utbudet” genom att satsa på regional samverkan, temaområden (mat, kultur mm), konferensanläggningar och annat som kan öka antalet besökare. De sista åren har också kurvan vänt uppåt igen. Bl.a. har antalet turister från östeuropa ökat.

Det är stor efterfrågan på säsongsarbetare inom turismen. Alla har möjlighet att få jobb, även immigranter utan utbildning. Därmed har kommunen också förhållandevis begränsade sociala problem och ingen boendesegregation. På vintern kan säsongsarbetande bo i tomma hotell och under sommarsäsongen ”brukar det ordna sig”.

Liksom i övriga Italien har Rimini mycket låga födelsetal. En förhoppning är att en ökad andel invandrare skall medföra ökat barnafödande.

Biltrafiken är ett betydande problem under turistsäsongen. Förr kom de flesta turisterna med flyg, nu kommer 70 % med bil. Om besökarnas bild av Rimini blir ständiga bilköer kommer det att gå ut över attraktiviteten som turistort. Kommunen arbetar därför på flera sätt för att begränsa biltrafiken: bättre kollektivtrafik med tråd-, gas- och elbussar, lättillgängliga parkeringsplatser med bra hänvisningssystem – bl. a. park-and-ride, fler cykelvägar mm.

Bertil Johansson och Magnus Björkman

Vid entrén till kommunhuset i Rimini syns fr.v. Gösta Norén, Lars Sundblad, Jimmy Lindahl, Alf Fyhrlund och Pia Larsson.

Efter en veckas trötta tolkande fick Mario plötsligt möjlighet till ett par minuters välförtjänt vila då Rimini borgmästare kom och hälsade oss välkomna på engelska! Alberto Ravaioli berättade bl.a. att Rimini kommun har 1.200 anställda och att kommunfullmäktige i staden består av 40 förtroendevalda. På den nedre delen av standaret med stadsvapnet bakom sindaco Ravaioli kan man läsa Caesars berömda ord då han gick över Rubicon år 49 f.Kr. "Iacta est alea". Strax norr om Rimini rinner än idag en flod med detta namn. Det exakta läget för den antika flodfäran lär vara något omtvistat, men det skall ha varit i dessa trakter.

N. 473

TRAM aggiornata

GRUPPO GEMELLAGGIO CON SOCIETÀ SVEDESE PER PIANIFICAZIONE DEL TERRITORIO

Validità dal 9/5/2002 al 11/5/2002
BUS PASS INTERA RETE

Agencies Travel via C.A. Della Chiesa 18 Barrioli 21 01121/1011

Speciale

Ambiente

AGENDA 21 LOCALE: LE COSE DA FARE NEL XXI SECOLO PER UNO SVILUPPO SOSTENIBILE

10 aprile 1992

«Il welfare urbano è al tramonto»
Turismo, un affare da 10 miliardi di euro

Chicchi, amministratore delegato di Apt: «Questa è una regione che sa innovare»

L'accusa dei "Celestini": il piano regolatore si sta

11/10/2001 19:20

TRAM aggiornata

Agencies Travel via C.A. Della Chiesa 18 Barrioli 21 01121/1011

04 1950984

BIGLIETTO PER 1 AREA URBANA

SCADE DOPO 60 MINUTI
DALLA CONVALIDA
SINGLA SYSTEM TICKET
VALID FOR 60 MINUTES
FROM VALIDATION

LEGGERE LE AVVERTENZE
CHI FARETE
PUNTA PER IL CONTROLLO
DEL TEMPO

BU 6000 L. 1.350 € 0,8

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

PARCHeggiARE A RIMINI E DORTORO

LA PROTESTA

Tir a passo di lumaca. Autosole bloccata tra Bologna e Firenze

Oggi sono il giorno dei tir «lumaca», la manifestazione di protesta per il ritardo della fila-cine, saranno tutti i tiristi-bolognesi.

LE AREE NATURALI PROTETTE DELLA REGIONE

La Regione Emilia-Romagna ha approvato il Piano di gestione delle aree naturali protette della regione. Il piano prevede la creazione di nuove aree protette e la gestione delle esistenti. Le aree protette sono divise in due categorie: aree naturali protette e aree culturali protette. Le aree naturali protette sono quelle che hanno un valore ambientale, scientifico o storico. Le aree culturali protette sono quelle che hanno un valore storico, artistico o culturale. Il piano prevede la creazione di nuove aree protette e la gestione delle esistenti. Le aree protette sono divise in due categorie: aree naturali protette e aree culturali protette. Le aree naturali protette sono quelle che hanno un valore ambientale, scientifico o storico. Le aree culturali protette sono quelle che hanno un valore storico, artistico o culturale.

Allo vigilia del convegno degli urbanisti, il presidente dell'Inu fa il punto su meteo, traffico, decentramento degradato. «Il centro storico, un immenso studentato»

la Repubblica

“Niente processi alla giunta ma i problemi sono enormi”

I RAPPORTI: DALLA QUALITÀ DELL'ARIA ALLO STATO DELL'AMBIENTE

La qualità dell'aria è un problema che riguarda tutti. In Emilia-Romagna, la qualità dell'aria è in peggioramento. I dati mostrano che i livelli di inquinamento sono aumentati negli ultimi anni. Questo è dovuto a vari fattori, tra cui l'aumento del traffico e l'attività industriale. La Regione Emilia-Romagna ha approvato il Piano di gestione delle aree naturali protette della regione. Il piano prevede la creazione di nuove aree protette e la gestione delle esistenti. Le aree protette sono divise in due categorie: aree naturali protette e aree culturali protette. Le aree naturali protette sono quelle che hanno un valore ambientale, scientifico o storico. Le aree culturali protette sono quelle che hanno un valore storico, artistico o culturale.

PREVISIONI DEL TEMPO

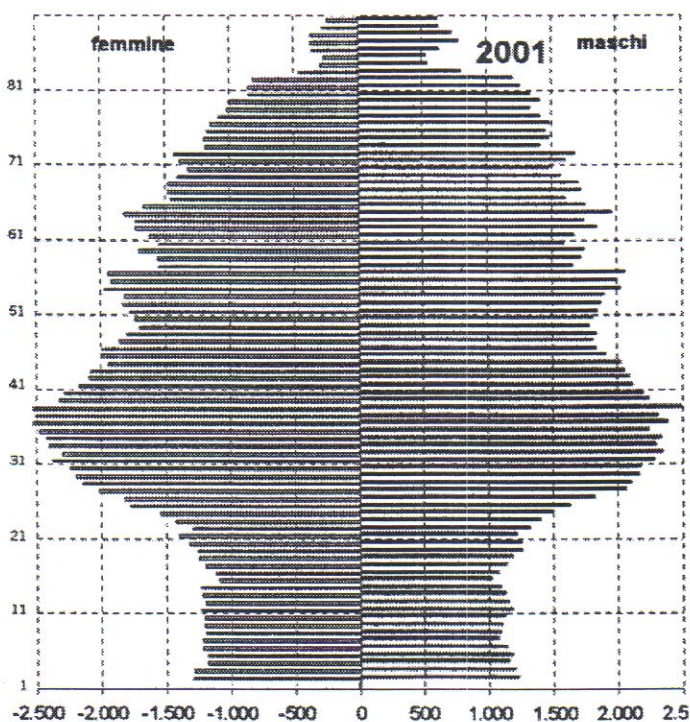
OGGI		DOMANI	
Temperatura	Umidità	Temperatura	Umidità
Max 12	65%	Max 13	65%
Min 10		Min 10	
Max 20		Max 20	
Min 15		Min 15	
Max 25		Max 25	
Min 18		Min 18	
Max 30		Max 30	
Min 20		Min 20	
Max 35		Max 35	
Min 25		Min 25	
Max 40		Max 40	
Min 30		Min 30	
Max 45		Max 45	
Min 35		Min 35	
Max 50		Max 50	
Min 40		Min 40	
Max 55		Max 55	
Min 45		Min 45	
Max 60		Max 60	
Min 50		Min 50	
Max 65		Max 65	
Min 55		Min 55	
Max 70		Max 70	
Min 60		Min 60	
Max 75		Max 75	
Min 65		Min 65	
Max 80		Max 80	
Min 70		Min 70	
Max 85		Max 85	
Min 75		Min 75	
Max 90		Max 90	
Min 80		Min 80	
Max 95		Max 95	
Min 85		Min 85	
Max 100		Max 100	
Min 90		Min 90	

Ur några tidningar och tidskrifter hämtar vi ovanstående rubriker om det tillståndet i regionen i planeringshänseende. De handlar inte oväntat om miljö, energi, natur, turism, trafik, livet i staden m.m.

Snabb ökning av antalet pensionärer i Rimini

En snabbt åldrande befolkning är en realitet i hela Italien. Hur äldreomsorgen planeras tog vi del av både vid besök i regionkomplexet inne i Bologna och hos kommunen i Rimini. Ett planerat inslag från provinsen Rimini ställdes dock med kort varsel in. Vi fick dock ta del av "Osservatorio popolazione anziana", en slags statistisk årsbok med kommentarer om situationen för de äldre i provinsen Rimini.

Befolkningspyramiden i Rimini, börjar som på så många andra håll i Italien allt mindre se ut som en pyramid, och i stället börja anta en svampliknande form som närmast påminner om en begynnande kärnexplosion.

Även om Rimini, efter italienska mått, har rätt hyggliga födelsetal är det ändå en tydlig strukturförändring som pågår. För trettio år sedan gick det drygt 6 personer i åldern 0-14 år på varje person över 75 år, idag är förhållandet ungefär 1,5 person i åldern 0-14 år för varje person över 75 år! Om tjugo år förväntas antalet personer över 75 år vara ungefär lika många som antalet 0-14 åringar. Bakom detta ligger i första hand en närmast explosionsartad ökning av antalet personer över 75 år. På 30 år har antalet personer ökat med nästan 170 % samtidigt som antalet personer under 15 år minskat med 37 %. Fram till mitten av 2020-talet förväntas visserligen en svag ökning (9 %) även i den yngre gruppen, men eftersom antalet perso-

ner över 75 år väntas öka med nästan 60 % kommer de båda grupperna vara ungefär lika stora med närmare 39.000 invånare år 2025.

Det totala invånarantalet i provinsen Rimini uppgår idag till ungefär 275.000 invånare. Av dem är 52.500 eller drygt 19 % över 65 år. Av de äldre lever ungefär 58 % tillsammans med någon annan. Det är dock stor skillnad mellan könen – precis som i Sverige lever de italienska kvinnorna normalt längre än sina män och 50 % av kvinnorna över 65 år är änkor jämfört med 12 % av männen. Efter hänsyn tagen även till fränskilda och ogifta innebär det att medan 80 % av männen lever tillsammans med någon annan är motsvarande siffra kvinnorna 42 %. Detta innebär att det går 72 män på 100 kvinnor sett till hela pensionärsgruppen.

I åldersgruppen över 75 år har detta förändrats till 59 män på 100 kvinnor som sedan förändras ytterligare till 50 män per 100 kvinnor för "grandi vecchi", dvs. de riktigt gamla över 80 år.

Antalet personer över 75 år uppgår till ungefär 24.000 medan närmare 12.500 är över 80 år.

Variationerna mellan de 20 kommunerna i provinsen är ganska stora när det gäller hur hög andel av dess befolkning som är över 65 år. Högst andel är det i Mondaino – i södra delen av provinsen – med drygt 25 %, medan andelen är under 14 % i Poggio Berni – strax väster om staden. I själva kommunen Rimini är 20 % av befolkningen över 65 år.

Vid det senaste årsskiftet var 17 % av befolkningen i Sverige 65 år eller äldre.

Eftersom det traditionellt i första hand har varit familjen som tagit hand om sina gamla i Italien har det hittills inte varit aktuellt att bygga upp någon omfattande äldreomsorg i offentlig regi. Tiderna håller dock på att förändras och därför upplever man att det kommer att ställas stora krav på planering som bygger på bra planeringsunderlag de närmaste åren. Den nyligen genomförda folkräkningen (censimenti 2000-2001) kommer därför att vara ett viktigt instrument, även om det numera finns årliga befolkningsuppgifter. Antalet offentliga inrättningar för äldreomsorg i hela provinsen uppgår till 36 st. med totalt ungefär 1.200 sängplatser. Drygt 600 platser finns i någon form av traditionella ålderdomshem (Casa di Riposo) och drygt 500 platser i någon form av serviceboende (Casa Protetta). Resterande platser finns i ett par mer sjukhusliknande institutioner (Residenza sanitaria assistenziale). Noteras kan även att det endast finns en dagcentral i hela provinsen (Centro diurno).

I rapporten finns även fina GIS-kartor, i ovanstående exempel, över de centrala delarna av Rimini, framgår hur hög andel pensionärer det finns i respektive kvarter. Ju mörkare färg desto högre andel.

Jimmy Lindahl

Befolkningsutvecklingen i Emilia-Romagna

Folkmängden i Emilia-Romagna uppgår som det nämnts tidigare i denna rapport till ungefär 4 miljoner människor. På regionens webbplats finns bl.a. avsnittet "La regione in cifre" med en hel del spännande information. Det går t.ex. se hur folkmängdens utveckling varit i regionens kommuner de senaste tjugo åren, eller om "Donne in età feconda (15-49)", dvs. kvinnor i fertil ålder.

Befolkningen redovisas uppdelad på myndiga (maggioresni) och omyndiga (minorenni). De kommuner vi besökte under vår italienvicka är naturligtvis av störst intresse. Bertinoro har exempelvis ökat sin befolkning från 8.070 år 1981 till 9.283 år 2000. Andelen omyndiga har under perioden minskat från 23 till 14 %. Folkmängden har dock inte minskat något enskilt år sedan 1989 så de har verkligen fog för sina kommentarer om kontinuerlig befolkningstillväxt, som dessutom verkar öka i takt under de senaste åren.

Kommunen Bologna har däremot minskat sin befolkning mellan 1981 och 2000 från 459.080 till 379.964. Andelen omyndiga har under perioden minskat från 18 till 11 %. En liten ljusning kanske kan skönjas då antalet omyndiga ökat med ungefär 2.500 de senaste

sex åren, även om antalet myndiga fortsatt att minska

Kommunen Ferrara har också haft en vikande befolkningsutveckling. Från 149.453 invånare 1981 till 131.673 invånare 2000. Andelen myndiga minskade från 19 till 10 %.

Kommunen Rimini har däremot haft en positiv befolkningsutveckling under de senaste tio åren och passerade under år 2000 t.o.m. Ferrara i storlek då man kom upp till 131.705 invånare. År 1981 uppgick antalet invånare till 127.813 personer. Andelen omyndiga har minskat från 25 till 15 % under perioden. Antalet omyndiga har dock ökat med några hundra under de senaste åren.

I hela regionen har andelen omyndiga minskat från 21 till 14 % under tjugoförårsperioden.

Jimmy Lindahl

Rimini i ur och skur

Dagen började bra. Efter ett intressant besök på stadshuset i Rimini med information kring bl.a. aktuella sociala frågor i den italienska kommunala vardagen väntade en eftermiddag med fria aktiviteter. Ett rykte hade gått om att en liten ort strax utanför Rimini med namnet Santarcangelo var värt ett besök. I staden skulle finnas en gammal medeltida stadsmiljö. Sagt och gjort. Vi var några stycken som nappade på detta lockande erbjudande och beslöt oss för att med busslinje nr 8 bege oss till Santarcangelo. Glada i hågen antrade undertecknad tillsammans med Gösta Norén, Upplands Väsby, Britta Ström, Bertil Johansson, Elisabeth Pålsson, Malmö och Alf Fyhrlund från SCB, bussen i Rimini för färden till Santarcangelo.

Bussen for ut på den italienska landsbygden. Snart närmade vi oss resmålet. Vi anade Santarcangelos centrala delar, men plötsligt vek bussen av på en tvärgata och for vidare mot stadens järnvägsstation. Innan vi visste ordet av befann vi oss vid järnvägsstationen i Santarcangelo. Förvillande likt stationsområdet i Tomelilla utan andra jämförelser blev kommentaren från Bertil Johansson. Vi andra var lika snopna där vi satt kvar i bussen vid dess ändhållplats. Var detta allt att se i Santarcangelo? Ett italienskt Tomelilla...

Vi beslöt oss för att med bussen åka tillbaka några hållplatser och vips hamnade vi rätt i stadens centrala delar. Santarcangelo visade sig mycket riktigt vara en alldeles förtjusande liten italiensk stad med medeltida stadsmiljö, vindlande gränder och vackra hus. På toppen av en kulle fanns stadens äldsta delar. Därifrån hade man också en vacker utsikt över takåsarna i staden och det böljande italienska landskapet. Vi hittade självfallet också en liten kvarterskrog i staden där vi kunde inta en mycket god italiensk lunch. Som en av höjdpunkterna på menyn fanns där en pastarätt med "formaggio il posso". En sorts ost som vi KSP:are under Italienvistelsen fått lära oss hade en mycket märklig historia och ett speciellt framställningssätt.

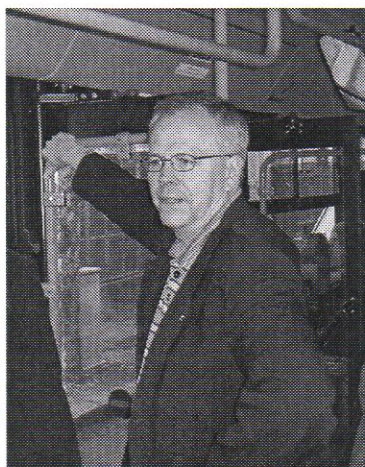
Alltnog efter en stärkande lunch och mätta på vackra intryck från Santarcangelo bestämde vi oss för att ta bussen för att i god tid hinna tillbaka till Rimini. Detta för att få en stund över för både shopping och lite vila på hotellet innan det var dags för den gemensamma middagen i glada KSP-vänners lag senare under kvällen.

Vädret var soligt när vi lämnade Santarcangelo. Men när vi åter närmade oss Rimini tornade mörka åskmoln upp sig på himlen. Väl åter i Rimini bestämde några av oss sig för att ta en annan buss hem till hotellet än den som normalt passerade utmed strandavenyn. En buss som enligt uppgift skulle stanna endast några kvarter bakom vårt hotell. Detta visade sig senare vara ett avgörande felbeslut. Strax som vi kommit på bussen för färden mot vårt hotell började det regna. Regnet tilltog alltmer i styrka. Det regnade nu så pass mycket att vi började få svårt att orientera var vi befann oss i Rimini på färden mot hotellet. Vi upptäckte också att klockan gick fort och att färden började ta mycket längre tid än vi hade räknat med. Nu vräkte regnet formligen ned. Samtidigt fick vi känslan av att vi nu nog ändå närmade oss trakterna för vårt hotell. Snabbt fattade vi det ödesdigra beslutet att stiga av vid närmaste hållplats för att till fots ta oss hem den sista biten till hotellet. Men regnet stoppade bryskt dessa planer. Vi fick i all hast i stället kasta oss under ett alltför litet och läckande skärmtak för att någorlunda söka skylla oss från åskregnet. Det slutar nog snart regna tröstade vi oss med, alltmedan åskknallarna tilltog i styrka och kom allt närmare. Minuterna gick och regnet fortsatte att vräka ned. Nu började vi lite till mans göra den obehagliga upptäckten att skärmtaket inte längre stod emot regnet, som sakta började strila ned innanför våra kragar, blötte ned byxor, skor samt andra persedlar och fick oss allmänt olustliga till mods. Till slut gav Britta Ström och Elisabeth Pålsson upp. Redan genomblöta trotsade Britta och Elisabeth vädrets makter och började i ös-regnet att vandra mot hotellet.

Kvar blev undertecknad, Gösta Norén och Alf Fyhrlund. Nu kom blix och knall från åskan i samma sekund och vi anade att vi hade ovädret precis rakt över oss. Vi kände oss med ens ganska små och utsatta där vi stod mitt i åskregnet. Vi började därför överlägga om vilket som var den bästa strategin för att någorlunda helskinnade och torrskodda komma tillbaka till hotellet. Klockan hade nu runnit iväg så pass mycket att vi i närmare tre kvart blivit stående i regnet. Trots att vi befann oss endast några 100 meter från hotellet beslöt vi oss på grund av vädrets makter för att med nästa passerande buss söka ta oss tillbaka åtminstone en bit på vägen mot Rimini för att på lämplig plats kunna byta till den buss som vi normalt skulle ha tagit för att komma den närmaste vägen till vårt hotell. Till slut kom också en buss och vi började den mödosamma återfärden mot Rimini. Men nu kom nästa motgång. Det tycktes på vägen inte finnas något korsande hållplatsläge som gjorde att vi snabbt kunde komma på rätt buss mot vårt hotell.

Istället tvingades vi att åka hela vägen tillbaka till Rimini centrala delar. En färd på en dryg halvtimme. Sammanlagt hade vi nu hållit på i 1½ timme för att komma tillbaka till vårt hotell. Tyst svor Gösta Norén att av all den tid som vi tycktes ha haft till förfogande för shopping och vila så återstod nu endast tid för att i all hast försöka hitta något att handla på hemvägen. Någon tid till vila på hotellet var helt uteslutet kunde vi snabbt konstatera.

Bussresenären Lars Sundblad, här dock inte på någon av de bussar som omnämns i texten. Lars, som även är ksp:s skattmästare tilldelades av Gösta Sedelius sista kvällen på Sari café, där vi intog den berömda champagnegräppan, namnet "Särimmer" för sitt förnämliga sätt att hantera den gemensamma delen av reskassan.

Till slut hittade vi ändå en busshållplats och kunde äntligen, men kraftigt försenade, stiga på en buss för återfärden till hotellet. När vi närmade oss hotellet konstaterade vi trötta och blöta att det som vi antagit skulle ha blivit en färd på 20 minuter för att ta oss hem till hotellet istället hade blivit en strapatsrik resa på en bra bit över 2 timmar.

Trots allt slutade dagen ändå lyckligt.

Gösta Norén hann handla sina varor.

Vi undgick att trots blötan bli träffade av blixten.

Våra kläder hann torka innan hemresan dagen därpå.

Kvällen avslutades tillsammans med övriga KSP:are med en mycket trevlig middag.

PS! Även Britta och Elisabeth kom lyckligen tillbaka till hotellet, kanske ännu blötare än vi andra, men i alla fall 1½ timme före oss som fick en ofrivilligt lång sightseeingtur i Rimini.

Berättade en trots allt nöjd Italienresenär

Lars Sundblad

Projekt för att jämföra transportkostnader

Alberto Groce, den nyanställda trafikplaneraren i Ferrara, berättade att han jobbar med att få igång ett projekt som syftar till att jämföra de totala (direkta och indirekta) kostnaderna för transporter (allt från bil- och vägslitage till olyckor och miljöstörningar) i olika kommuner och kommuntyper i olika länder. Han har lovat att skicka en beskrivning av projektet till Gösta Sedelius. Om Du tycker att detta verkar vara ett intressant projekt att delta i eller följa kan Du ta kontakt med Gösta, exempelvis via e-post: rekrea@telia.com

Vin, kvinnor och sång...

... eller en smak av "La dolce vita" är något som vi också fick möjlighet att uppleva under veckan i Emilia-Romagna. Något bad i någon fontän blev det, vad undertecknad känner till, inte, men det ljuva livet i form av god mat och dryck samt trevlig samvaro fick vi alla pröva på.

Vin betraktas som en del av måltiden i Italien och vi fick under resan flera tillfällen att njuta av goda måltider med flertalet rätter. I Bologna-trakten är man väldigt stolt över mattraditionerna och har i området en hel del livsmedelsproduktion, inte minst av ostar och lufttorkad skinka. I Rimini är specialiteten fisk- och skaldjursrätter, gärna tillsammans med pasta i olika former, något vi fick möjlighet att provsmaka vid de trevliga gemensamma middagarna på torsdagen och fredagen. Det vin som är det typiska för området är ett vitt vin med en något pärlande karaktär, frizzante som vi bjöds på som välkomstdrink några gånger. En särskild utmaning låg även i att smaka av de lokala sorterna av grappa eller limoncello som avec efter middagen.

Nöjda efter en härlig vecka summerar Alf Fyhrlund och Britta Ström intrycken på Ristorante Zodiaco under avslutningsmiddagen.

En fördom om Italien som ibland görs gällande är att det är männen som har all makt och att kvinnor får en mer undanskymd roll. Vi kan konstatera att det genomgående under vårt besök var många välutbildade kvinnor bland föredragshållarna, med några få undantag där de närvarande kvinnorna endast hade till uppgift att serva sina chefer.

Trots att det tydligen skett en stor förändring i det italienska samhället så finns det fortfarande kvar en del av den patriarkaliska strukturen. Vid en middag satt den kvinnliga borgmästaren, som hade haft en mycket lång dag och ville gå hem när det började bli sent. Paret lämnade dock inte restaurangen förrän hennes man sa att nu kör vi (och han körde också, trots vin- och grappaintag, men det är en annan historia...). Några ksp-kvinnor vid bordet konstaterade att så hade det minsann aldrig gått till hemma!

Och sången då? Jo då, vid några tillfällen sjöngs det. Utöver det bejublade framträdandet med ksp-sången (med gamla och nya verser) blev det även lite sång vid andra tillfällen, inte minst i bussen under den långa, regniga färden från Ferrara till Rimini. Några tappra försök att lätta upp stämningen gjordes med allsång ur Visopak-häftet, med blandat resultat...

Pia Kronengen

Exempel på länkar till italienska webbplatser

Regionen Emilia-Romagna

<http://www.regione.emilia-romagna.it/>

Provinsen Bologna

<http://www.provincia.bologna.it/>

Provinsen Ferrara

<http://www.provincia.ferrara.it/>

Bologna kommun

<http://www.comune.bologna.it/>

Ferrara kommun

<http://www.comune.ferrara.it/>

Rimini kommun

<http://www.comune.rimini.it/>

Bertinoro kommun

<http://www.comune.bertinoro.fo.it/>

Italienska statens turistbyrå

<http://www.enit.it/>

FÖRENINGEN FÖR KOMMUNAL STATISTIK OCH PLANERING ASSOCIAZIONE (SVEDESE) PER LA STATISTICA E LA PIANIFICAZIONE COMUNALE

L'associazione svedese degli impiegati comunali occupati di pianificazione locale e regionale si dedica anche a studi di perfezionamento per i membri. Questo include anche viaggi di studio a paesi con un'organizzazione comunale sviluppata, dove uno scambio di esperienze é di reciproco interesse.

Dal 4 al 11 maggio 2002, 28 membri dell'associazione si troveranno nella Regione Emilia-Romagna. Apprezziamo l'occasione di fare visite ad enti regionali, provinciali e comunali per scambiare esperienze.

Elenco partecipanti

Comune di Botkyrka: Eva Berggren
Comune di Gnosjö: Stefan Larsson
Comune di Gävle: Ulla Jonson
Comune di Jönköping: Staffan Johansson
Comune di Halmstad: Ronnie Lind
Comune di Haninge: Hans Lindberg, capo della delegazione svedese
Comune di Karlskrona: Pia Kronengen
Comune di Linköping: Jimmy Lindahl
Comune di Ludvika: Karin Sandahl
Comune di Malmö: Henry Tordenström, Britta Ström, Bengt Nilsson, Elisabeth Pålsson, Bertil Johansson, Henry Lindelöf, Magnus Björkman
Comune di Nyköping: Lars Granath
Comune di Sigtuna: Lars Sundblad
Comune di Sundsvall: Per Skjutar
Comune di Södertälje: Maud Enquist
Comune di Umeå: Annalena Löfgren
Comune di Upplands Väsby: Gösta Norén
Ente paracomunale di Borås: Eva Glantz
Enti paracomunali di Göteborg: Sven-Gunnar Lönn, Gösta Sedelius
Ente paracomunale di Jönköping: Pia Larsson
Enti statali: Alf Fyhrlund, Mario Ponzio, interprete

Luoghi di riferimento

4-6 maggio Bologna, Albergo Excelsior: telef: 051 - 247 118
Visite: Università, Comune, Provincia e Regione
7-8 maggio Bertinoro, Albergo Panorama: telef: 0543 - 445 465, Albergo Colonna
Visite: Coriano (San Patrignano), Comuni di Bertinoro, Ferrara, Comacchio
9-11 maggio Rimini, Albergo Concordia: telef: 0541 - 373 777
Visite: Comune, Provincia
Telefonino cellulare per raggiungere il gruppo: 0046-706-913222 (Gösta Sedelius)

Översiktligt program för ksp:s studieresa till Emilia-Romagna 2002-05-04 – 2002-05-11

- 4/5 Avresa från Sverige.
Arlanda (15 deltagare), Kastrup (9 deltagare) och Landvetter (4 deltagare)
- 4/5 **Provinsförvaltningen i Bologna**
- Fysisk planering
- 5/5 **Möte med ATC, Bolognas Kollektivtrafikbolag**
Guidad promenad i centrala Bologna - samling på Piazza Maggiore
- 5/5 (alternativt) **Italiensk ligamatch** i Serie A, Parma-Venezia (2-1)
- 6/5 **Bolognas Universitet - Statistiska institutionen.**
Italienska statistiksystemets uppbyggnad
- 6/5 **Regionförvaltningen i Emilia-Romagna**
- Äldreomsorgsfrågor
- Trafikplanering i regionen.
- 7/5 **Besök på arbetskollektivet San Patrignano**
- 7/5 **Bertinoro kommun**
- Lokal autonomi, att locka nya verksamheter till en liten kommun
- 8/5 **Ferrara kommun**
- Miljöfrågor på kommunal och provinsiell nivå
- Besök på förbränningsanläggningen AGEA
- 8/5 Resa genom den regionala nationalparken Lago Po,
med stopp i Comacchio (Lilla Venedig) och Basilica di Sant'Apollinare in Classe.
- 9/5 **Rimini kommun och det lokala Trafik- och parkeringsbolaget TRAM**
- Trafikproblem med bl.a. smog, turism etc.
- 10/5 **Rimini kommun**
- Äldreomsorg och skolverksamhet
- 11/5 Hemresa till Sverige

*Miljöer i Bertinoro
och Rimini.*